

Nr 65.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för barnmorskeundervisningen; given Stockholms slott den 4 februari 1921.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet för socialärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härigenom föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Henning Elmquist.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 februari 1921.

Närvarande:

Statsministern friherre DE GEER, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, TAMM, HANSSON.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Elmquist anförde:

I årets statsverksproposition, femte huvudtiteln sid. 255, har Kungl. Maj:t under rubriken »Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen» förebihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 55 häft. (Nr 65.) 1

slagit riksdagen att, i avbidan på den proposition, som kunde komma att i ämnet avlätas, för år 1922 beräkna en höjning i ordinarie anslaget till barnmorskeundervisningen och barnbördshusen från dess nuvarande belopp 38,680 kronor till 75,708 kronor. Därför har å tilläggsstaten för år 1921, femte huvudtiteln sid. 18, för vissa i samband härmed stående ändamål beräknats ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t under rubriken »Repetitionskurser för barnmorskor», statsverkspropositionen under femte huvudtiteln sid. 256, föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition, som kunde komma att i ämnet avlätas, till anordnande av repetitionskurser för barnmorskor och utdelande av understöd åt de i kurserna deltagande, på extra stat för år 1922 beräkna ett förslagsanslag, högst, 15,500 kronor.

Jag anhåller nu att få till behandling upptaga dessa frågor.

Inledning.

Under de senaste åren har, vid sidan av det intresse, som ägnats sjuksköterskeväsendets utveckling, uppmärksamheten i ökad omfattning riktats jämväl å barnmorskekårens verksamhet och det behov av reformer i organisatoriskt och ekonomiskt hänseende, som föreligger i fråga om denna kår. Den växande känslan av att frågan om barnmorskeväsendets sunda och tidsenliga utveckling är av icke ringa allmän betydelse har sålunda bland annat tagit sig uttryck i lagen den 28 mars 1919 om anställande av distriktsbarnmorskor m. m. (Sv. förf.saml. nr 138), genom vilken landet indelats i barnmorskedistrikt, vart och ett med en fast anställd distriktsbarnmorska, samt bestämmelser meddelats om viss minimilön åt dessa befattningshavare att utgöras av staten, landstingen och kommunerna, samt om barnmorskestyrelser, en för varje landstingsområde och stad, som ej deltagar i landsting. I sammanhang härmed hava den 21 november 1919 (Sv. förf.saml. nr 798 och 799) utfärdats nytt reglemente för barnmorskor samt reglemente för barnmorskestyrelserna i riket, genom vilka författningar den nya organisationen blivit närmare utformad. Vidare har den 20 februari 1920 utfärdats kungörelse angående statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor m. m. (Sv. förf.saml. nr 140). Däremot regleras barnmorskornas utbildning fortfarande genom stadgan för barnmorskeundervisningen den 18 oktober 1907 (nr 84 s. 1).

Under det utredningsarbete, som föregick de nu omförmälda, under åren 1919 och 1920 utfärdade författningarnas tillkomst, gjordes från åtskilliga håll med styrka gällande, att vid sidan av reformer i fråga

om barnmorskeväsendets organisation och barnmorskornas ekonomiska förhållanden med nödvändighet krävdes, att frågan om en förbättrad utbildning av barnmorskor upptoges till behandling. Yrkanden i sådan riktning hava jämväl vid upprepade tillfällen under en följd av år framkommit från barnmorskorna själva.

På framställning av medicinalstyrelsen, som under förenämnda utredningsarbete uttalat sig för behovet av en reformerad barnmorskeundervisning, har Kungl. Maj:t den 10 januari 1918 bemyndigat styrelsen att tillkalla överläraren vid barnmorskeundervisningsanstalten i Stockholm, professorn E. Alin, att såsom sakkunnig biträda styrelsen vid verkställande av utredning och utarbetande av förslag rörande förbättrad barnmorskeundervisning.

För åstadkommande av en allsidig utredning rörande det befogade i de önsknigar, som särskilt från barnmorskekåren framstälts, infortrade styrelsen den 17 januari 1918 utlåtanden från barnmorskeöverlärarna, biträdande läraren vid läroanstalten i Stockholm, f. d. barnmorskeläraren professorn E. Essen-Möller i Lund, förste stadsläkarna i Stockholm och Göteborg, stadsläkaren i Malmö och samtliga förste provinsialläkare i riket.

Genom remiss den 5 mars 1918 anbefalldes medicinalstyrelsen vidare att inkomma med utlåtande över en av allmänna svenska barnmorskeförbundet i skrivelse den 28 februari 1918 gjord framställning om beaktande av vissa synpunkter vid utarbetande av ny stadga för barnmorskeundervisningen.

Ett ytterligare bidrag till kännedomen om de brister, som vidlåda barnmorskeundervisningen, föreligger i form av en skrivelse till medicinalstyrelsen den 6 februari 1917 från svenska läkarsällskapets sektion för pediatrik. Över denna skrivelse, däri uttalas vissa önskemål om undervisning åt barnmorskeeleverna i spädbarnsvård m. m., hava yttranden avgivits av barnmorskelärarna.

Sedan samtliga i ärendet inkomna handlingar överlämnats till professorn Alin, har denne till styrelsen överlämnat ett utkast till ny stadga för barnmorskeundervisningen jämte motivering. Över detta utkast hava yttranden avgivits av barnmorskeöverläraren i Göteborg och biträdande barnmorskeläraren i Stockholm samt allmänna svenska barnmorskeförbundet. Härefter har medicinalstyrelsen i skrivelse den 29 augusti 1919 till Kungl. Maj:t inkommit med ett i huvudsaklig överensstämmelse med professorn Alins utkast utarbetat förslag till stadga för barnmorskeundervisningen jämte motivering ävensom förslag till nya stater för barnmorskeläroanstalterna. I sammanhang härmed har styrelsen gjort hem-

ställan om viss höjning av de för ifrågavarande ändamål och för anordnande av repetitionskurser för barnmorskor beviljade anslag m. m. I trenne senare inkomna skrivelser av den 17 och 31 augusti 1920 har styrelsen slutligen framställt vissa anslagskrav, som beröra barnmorskeundervisningsväsendet.

Efter därom gjord framställning har Kungl. Maj:t lämnat svenska läkarsällskapets sektion för pediatrik tillfälle att yttra sig över medicinalstyrelsens ifrågavarande stadgeförslag, och har sådant yttrande numera inkommit.

Gällande bestämmelser om barnmorskeundervisningen.

Medicinalstyrelsen framhåller, hurusom i fråga om barnmorskeutbildningen kunskapsfordringar och lärotid endast med största långsamhet undergått någon ökning. Enligt styrelsens förmenande har denna långsamma utveckling varit till förfång både för barnmorskornas duglighet och anseende.

1906 års
förslag.

Efter år 1880 vidtogos under tjugufem år inga förändringar i barnmorskereglementet, men år 1906 ingick medicinalstyrelsen till Kungl. Maj:t med ett förslag till nytt barnmorskereglemente. Ur det förut befintliga hade då utbrutits allt, som rörde undervisningen och sammanförts i en särskild stadga för barnmorskeundervisningen. Enligt förslaget skulle de då gällande kunskapsfordringarna avsevärt höjas.

1907 års un-
dervisnings-
stadga.

Vid avfattandet av den ännu gällande stadgan för barnmorskeundervisningen av den 18 oktober 1907 blev emellertid vad medicinalstyrelsen föreslagit endast delvis beaktat. Enligt nämnda stadga § 8 skall den, som söker inträde i undervisningsanstalt för barnmorskor, förete intyg av ordinarie lärare vid allmänt läroverk eller folkskola, att han vid med sökanden högst sex månader före ansökningstidens utgång företagen prövning funnit henne besitta a) färdighet att väl läsa innantill ävensom förmåga att redogöra för det lästa och att någorlunda felfritt uppskriva ett dikterat stycke och skriftligen återgiva en muntlig framställning; b) färdighet i de fyra räknesätten i hela tal och bråk med tillämpning på praktiska uppgifter av lättfattligt innehåll jämte övning i enkel huvudräkning; c) någon insikt i läran om människokroppen, djuren och växterna efter någon kortfattad lärobok; samt d) en jämn och redig handstil. Intyget bör innehålla särskilt vitsord för varje ämne och, om det utfärdats av folkskollärare, vara försett med attest av skolrådets ordförande eller vice ordförande angående betygsgivarens behörighet. I stället för intyg,

som nu nämnts, må företes betyg från folkskoleseminarium eller högre läroanstalt, där sökanden åtnjutit undervisning, varav kan slutas, att hon äger erforderliga kunskaper i förenämnda ämnen.

Enligt 1907 års stadga gälla i övrigt i huvudsak följande bestämmelser i fråga om barnmorskeundervisningen:

Utbildningen av barnmorskor sker vid två läroanstalter, en i Stockholm och en i Göteborg. Vid vardera läroanstalten mottagas lärjungar från alla delar av riket. Barnmorskeelever antagas av medicinalstyrelsen i viss föreskriven ordning, men med de av styrelsen antagna anställs efter deras ankomst till anstalten inträdesprövning. Befinnes elev därvid så okunnig i de ämnen, som hon, enligt vad förut nämnts, skall kunna, att hon icke anses kunna draga avsedd nytta av undervisningen, eller befinnes hon uppenbarligen olämplig för yrket, må inträde kunna henne av anstaltens överlärare förvägras. Undervisningen bestrides av överläraren samt en biträdande lärare och en instruktionsbarnmorska. Undervisning meddelas i allmän förlossningskonst under nio månader i följd åt varje kurs av barnmorskeelever, och ny kurs börjar årligen den 1 april och den 1 oktober. De tre första och de tre sista månaderna av varje kurs äro lästerminer. Praktiska övningar och tjänstgöring på barnbördshus skola, där så ske kan, pågå under hela lärotiden. Eleverna fördelas till tjänstgöring på barnbördshusets skilda avdelningar, där de äro pliktiga att utföra alla arbeten, som äro behöfliga för barnsängskvinnornas och de späda barnens vård. Med de elever, som genomgått fullständig kurs och anses äga erforderliga kunskaper, anställs offentligt avgångsförhör. Godkända elever erhålla av överläraren utfärdade barnmorskebrev och legitimeras av medicinalstyrelsen som barnmorskor.

Utöver den undervisning, som nu nämnts, meddelas vid anstalterna undervisning i instrumental förlossningskonst åt barnmorskor, som vid examen i den allmänna förlossningskonsten för kunskaper erhållit minst betyget med beröm godkänd. Sådan undervisning äger årligen rum under månaderna januari—mars och juli—september. Vid slutet av varje instrumentalkurs hålles avgångsförhör. Då de flesta eleverna genomgå sådan kurs, utgör sammanlagda utbildningstiden i allmänhet ett år.

I detta sammanhang bör anmärkas, att enligt det tidigare reglementet för barnmorskor ägde barnmorska, som godkänts i den instrumentala förlossningskonsten, i vissa fall verkställa förlossningsoperationer, även sådana med skarpa instrument. Rätten att använda skarpa instrument är emellertid nu borttagen. Enligt gällande reglemente av den 21 november 1919 äger nämligen barnmorska icke rätt att utföra annan förlossningsoperation än »dels sådan, som utföres med

händerna, dels ock det lågt stående huvudets utdraging med tång». Operation av nämnda slag får dock ej företagas av barnmorska, som ej godkänts i kurs, däri undervisning meddelats i utförande av dylik operation, och ej heller i andra fall, än då hjälp av läkare icke kan erhållas eller hjälpen erfordras så hastigt, att läkarens ankomst ej kan avvaktas.

Behovet av reformer i barnmorskeundervisningen.

Reformför-
slag.

Jag torde i det följande få tillfälle att närmare beröra de krav, som dels sedan mer än trettio år tillbaka av barnmorskorna själva dels ock av läkarkåren framställts i avseende på en reformerad barnmorskeundervisning. Här må endast de viktigaste i korthet omnämnas. Allmänt har påyrkats höjande av fordringarna för inträde i undervisningsanstalterna och i sammanhang härmed införande av ett sådant sätt för barnmorskeelevers antagande, som medför största möjliga garanti för att de antagna äga förutsättningar att kunna tillgodogöra sig undervisningen. Vidare har med ganska stor enstämmighet fordrats en väsentligt ökad utbildningstid. Och slutligen hava allmänt uttalats önskemål om ändringar i kursplanen, avseende bl. a. införande i större omfattning än hittills skett av undervisning i spädbarnsvård och vad därtill hör, särskilt för att sätta barnmorskorna i stånd att bland av dem behandlade barnaföderskor utbreda kunskaper i dylik vård.

Medicinal-
styrelsen.

Medicinalstyrelsen framhåller, att ökad duglighet endast kan förvärvas genom ökade kunskaper och att barnmorskekåren därför främst bland sina reformkrav uppställt fordran på ökad undervisning. I vårt land med dess svaga folkökning bör, fortsätter styrelsen, intet liv få förspillas genom bristfälliga anordningar för dess bevarande under den ömtåligaste delen av dess tillvaro. I detta avseende torde en väl utbildad och erfaren barnmorskekår kunna göra verkligt gagn. Av läkarutlåtandena i fråga framgår emellertid enligt styrelsens mening tydligt, att barnmorskekåren lider av flera svåra brister, som genom en förbättrad undervisning kunna avhjälpas. Styrelsen har därför utarbetat förslag till ny stadga för barnmorskeundervisningen i syfte att undervisningen måtte bringas i överensstämmelse med tidens krav.

Departement-
schefen.

Jag är enig med medicinalstyrelsen därutinnan, att mot nu gällande bestämmelser för utbildning av barnmorskor åtskilliga berättigade anmärkningar kunna framställas och att reformer måste i vissa hänseenden vidtagas i fråga om barnmorskeundervisningen, om denna skall kunna göra barnmorskorna skickade att på ett fullt tillfredsställande sätt

utöva sitt krävande kall. Jag skall här nedan angiva de huvudsakliga hänseenden, i vilka jag anser, att förändring bör komma till stånd.

Sättet för elevernas antagande.

Det torde icke vara erforderligt att i detalj redogöra vare sig för det nu tillämpade ganska omständliga förfaringssättet vid elevers antagande eller för de häremot framställda anmärkningarna. Emellertid må nämnas, att dessa anmärkningar huvudsakligen innebära, att ett urval uteslutande med hänsyn till ansökningshandlingarna och utan tillfälle till prövning av vederbörandes praktiska duglighet icke är på sin plats, samt att intygen om de sökandes kunskaper i ett mycket stort antal fall befunnits vara missvisande, i det intygsgivarna synnerligen ofta på ett allt för välvilligt sätt bedömt vederbörandes kunskaper.

Kritik av
gällande be-
stämmelser.

Medicinalstyrelsen anser ett förbättrat urval bland de inträdes-sökande kunna vinnas, om intygsutfärdandet ej som hittills blott alter-nativt utan uteslutande överlämnas åt elementarlärare, seminarielärare eller lärare vid kommunal mellanskola eller högre folkskola. Styrelsen finner vidare den nu föreskrivna proceduren för elevers antagande vara alltför vidlyftig. Då styrelsen, som enligt nu gällande bestämmelser an-tager elever, ej därvid haft anledning frångå överlärnarnas förslag, och intet annat av de centrala ämbetsverken sysselsätter sig med antagande av lärjungar vid dem underställda skolor, föreslår styrelsen, att elever-nas antagande skall uppdragas åt överlärnarna.

Medicinal-
styrelsen.

En av de viktigaste förändringarna, som av styrelsen föreslås i fråga om elevers antagande, är införandet av en provmånad. Denna fordran motiveras i främsta rummet därav, att det torde vara omöjligt att på annat sätt få reda på, vad en inträdessökande duger till i prak-tiskt avseende. Styrelsen anser 6—8 provelever kunna samtidigt tjänstgöra å vardera läroanstalten. Man skulle då hinna med att låta 60—70 elever årligen provtjänstgöra. Att mottaga alla inträdessökande till provtjänst-göring, såsom av barnmorskeförbundet begärts, är, säger styrelsen, av ut-rymmesskäl outförbart. Ett första urval på grund av insända betyg måste ske. Till prov inställas sedan blott de, som på grund av kun-skaps- och andra intyg äro mest meriterade. Den förut brukliga inträ-desprövningen, som visat sig vara utan större praktiskt värde, finner sty-relsen böra bortfalla och ersättas av tillförlitliga intyg om sökandens kunskaper, utfärdade på sätt förut angivits.

Departement-
schemen.

Jag är icke nu beredd att i detalj taga ståndpunkt till de förslag i avseende å sättet för barnmorskeelevernas antagande, som av medicinalstyrelsen framställts. Det synes mig emellertid uppenbart, att det nuvarande omständliga förfarandet bör kunna i väsentlig mån förenklas. Antagandet torde lämpligen kunna överflyttas från medicinalstyrelsen till vederbörande lärare. I avseende å de kunskapsintyg, som skola fogas vid ansökningshandlingarna, synes vad medicinalstyrelsen föreslagit vara förtjänt av beaktande. Vidare är det tydligt, att ett gott urval svårigen kan komma till stånd, utan att aspiranterna erhålla tillfälle till provtjänstgöring på sätt redan med tillfredsställande resultat äger rum i fråga om sjuksköterskor. Däremot synes den nu föreskrivna inträdesprövningen, som visat sig vara utan egentlig praktisk betydelse, kunna bortfalla.

Inträdesfordringar.

Kritik och
reformförslag.

I ännu högre grad än sättet för elevers antagande har frågan om det kunskapsmått, som man av dem skäligen kan fordra, varit föremål för intresse, och från flertalet håll framställes nu en önskan, att höjning av inträdesfordringarna måtte komma till stånd. Barnmorskorna själva yrka ivrigt därpå, och ehuru i deras sista här ovan omförmälda framställning ej något bestämt kunskapsmått är angivet, torde av deras föregående mötesuttalanden i ämnet framgå, att de anse samma inträdesfordringar, som nu gälla för småskolelärarinneseminarieerna, vara önskvärda i fråga om barnmorskeläroanstalterna.

Läkarnas
utlåtanden.

De flesta ämbetsläkarna hava också yrkat på väsentligt höjda inträdesfordringar, ett par hava närmare preciserat detta yrkande till »fullständig folkskolekurs». Tre vilja ej vara med om något sådant försvårande av inträdesmöjligheterna. Av barnmorskelärarna anser professor Essen-Möller, att man genom införandet av provtjänstgöring kunde få en sådan uppfattning av de sökandes duglighet, att någon höjning av inträdesfordringarna möjligen ej behövde ifrågakomma. Professor Lindquist anser elevernas förkunskaper nu vara alldeles för dåliga, men håller före, att, om blott de nu gällande föreskrifterna strängt tillämpades, fordringarna ej skulle behöva skärpas. Doktor Bovin däremot uttalar den åsikten, att barnmorskeeleverna äro alldeles för okunniga för att kunna hava nytta av undervisningen, och till denna mening ansluter sig professor Alin, vilken anför huvudsakligen följande:

Mer än 20 års erfarenhet som barnmorskelärare har övertygat honom om, att eleverna stå på en mycket låg allmän bildningsgrad samt att undervisningen till följd därav försvåras och förlångsammas; den ringaste tankeoperation är ofta för eleverna omöjlig, och den närmaste följden därav är svårigheten att få svar på en framställd fråga; eleven kan ej fasthålla den utan svarar gång på gång på något annat än det, varom hon tillfrågats; de allra enklaste abstraktioner, t. ex. om linjer, avstånd, rymd o. s. v., som man vid undervisningen ej kan undvara, äro för dem ofattbara; ovanan vid bokliga studier försvårar i hög grad inlärandet av en läxa. Dagligdags har barnmorskeläraren exempel på, hurusom eleverna, trots påläsning och oaktat den givna uppgiften rad för rad blivit av instruktionsbarnmorskans genomgången och förklarad, ändå ej kunna ett ord, när det gäller att besvara lärarens frågor. Särskilt svår och hinderlig för undervisningen är oförmågan av även den enklaste huvudräkning, vilken ofta ifrågakommer, såväl när det gäller tidsbestämningen under havandeskapet som beredande av antiseptiska lösningar, för att nu ej tala om den allmänna grova okunnigheten rörande mått, mål och vikt: allt detta är ägnat att förlångsamma undervisningen och hålla den nere. Visserligen bruka de sämsta, 12—15 stycken, få taga en månads kurs för en lärarinna, men resultatet är naturligtvis på grund av tidens knapphet ganska klent. Då nu prestationerna i dessa ämnen, i vilka ett visst kunskapsmått föreskrives, äro så svaga, behöver det knappt påpekas, att kunskaperna i övrigt äro ännu sämre. De vanligaste naturföreteelser, de mest elementära fakta i allmänbildande ämnen äro dem ofta fullkomligt obekanta. Det är nog ganska säkert, att en kår av sådana medlemmar, även om de oklanderligt sköta sin dagliga gärning, aldrig kan tillkämpa sig den plats i samhället, som motsvarar deras yrkes stora betydelse. Den låga allmänna bildningsgraden med likgiltighet för läsning och tröghet att tänka gör också sitt till, att yrkesutövningen snart nog blir blott slentrianmässig. Ämbetsläkarnas klagan över de klena förlösningsberättelserna och rapporterna är ytterligare ett vittnesbörd om samma sak.

Medicinalstyrelsen har lämnat följande sammanfattning av det nu *Medicinal-*
av styrelsen framlagda förslaget till inträdesfordringar: *styrelsen.*

Vad först modersmålet anginge, hade anspråken höjts till nära likhet med seminariefordringarna och innebure således någon skärpning av nu gällande bestämmelser. I modersmålet borde enligt styrelsens mening fordras: färdighet att rätt och ledigt läsa innantill; förmåga att uppfatta och på ett redigt sätt muntligen redogöra för det upplästa; någorlunda god säkerhet i rättstavning av svenska ord och användning av skiljetecken i enklare satsbyggnader; samt förmåga att i ett redigt och någorlunda felfritt språk skriftligen återgiva en muntlig framställning eller ock skriftligen redogöra för ett bland flera uppgivna lättare ämnen. I räkning syntes man kunna göra anspråk på, att de inträdessökande även kunde något av procenträkning, särskilt med hänsyn till den för en barnmorska ofta återkommande uppgiften att bereda lösningar av en bestämd procenthalt. Förutvarande fordran på övning i enkel huvudräkning hade mycket ofullkomligt motsvarats och hade därför ökats till »god övning»; vid framställning av läran om bäckenets förlösningsmekanism samt kroppens rörelser i allmänhet hade det alltid varit ett nästan oöverkomligt hinder, att eleverna ej hade en aning om vinklar, trianglar, linjer o. s. v. Detta förhållande avhjälptes genom fordran på någon

kunskap i geometri. Kännedomen om metersystemet hade också hos de flesta elever varit mycket ofullständig; fordran på sådan kunskap hade ej funnits, men vore absolut nödvändig.

Mycket beklaglig och hindersam vid undervisningen hade även den fullständiga okunnigheten om lösning, smältning, olika aggregationstillstånd, kemiska föreningar, värmebildning m. m. varit, och man kunde då ej annat än finna, att den av medicinalstyrelsen vid utarbetandet av den nu gällande stadgan framställda, men sedan uteslutna fordran på någon insikt i läran om de vanligaste naturföreteelserna vore i hög grad lämplig; detsamma gällde om de vid samma tillfälle av medicinalstyrelsen uppställda fordringarna på något högre allmänbildning, särskilt elementära kunskaper i historia och geografi.

Både för att underlätta inhämtandet av föreskrivna kunskaper i de olika ämnena och för att vara till ledning för den, som skulle pröva den inträdessökande, vore det lämpligt, att en eller flera kortfattade läroböcker i varje ämne angäves för de inträdessökande. Upplysning om sådana böcker kunde av dem, som ämnade söka inträde, erhållas genom förfrågan vid läroanstalterna. Medicinalstyrelsen borde med lämplig mellantid (t. ex. två år) på hemställen av överlärarna bestämma de för nämnda ändamål lämpliga böcker.

Styrelsen upptager vidare till behandling frågan, huruvida fordran på genomgången sjuksköterskekurs bör uppställas som villkor för inträde vid barnmorskeläroanstalt, men anser på anförda skäl sådan fordran ej böra uppställas, allra minst om kursen, såsom av styrelsen föreslås, kommer att räcka 1 ¹/₂ år.

Departementschefen.

Från såväl barnmorskorna själva som det övervägande antalet i ärendet hörda läkare hava bestämda yrkanden framförts om ett väsentligt skärpande av inträdesfordringarna. Utredningen synes mig ock giva vid handen, att de nu gällande fordringarna, även om de noggrant tillämpas, icke lämna garanti för att lärjungarna skola kunna tillgodogöra sig en undervisning, som gör dem fullt skickade att på ett tillfredsställande sätt utöva barnmorskeyrket. Å andra sidan bör noga iakttagas, att fordringarna icke sättas så höga, att inträdet å banan obehörigen försvåras för allmogens döttrar. Medicinalstyrelsens förslag i ämnet synes mig i det hela vara avvägt på ett sätt, som tillbörligt beaktar de båda synpunkter, vilka sålunda böra vara bestämmande. Jag anser mig därför kunna i hufvudsak ansluta mig till styrelsens förslag härutinnan.

Lärotidens längd.

Kritik och reformförslag.

Såsom redan förut omnämnts har barnmorskekåren under en följd av år ivrat för införande av en väsentligt längre utbildningstid än den nuvarande, till endast 9 månader eller, om instrumentalkursen inberäk-

nas, till ett år uppgående lärotiden. Även barnmorskelärarna Alin, Lindquist och Bovin äro övertygade, att den korta utbildningstiden är en av de viktigaste anledningarna till bristerna i barnmorskeutbildningen. Professorn Essen-Möller anser däremot, att genom införande av ett par månaders provotid av inträdessökande så dugliga elever skola kunna erhållas, att lärotiden icke skall behöva förlängas, särskilt om instrumentalkursen avskaffas.

Hur mycket lärotiden bör förlängas är föremål för delade meningar. Professorerna Alin och Lindquist vilja sätta den till 1 $\frac{1}{2}$ år, doktor Bovin och en del provinsialläkare föreslå 2 år. Barnmorskorna hava städse önskat 2 års lärotid, och i anledning av professor Alins utkast till undervisningsstadga, i vilket tiden föreslagits till 1 $\frac{1}{2}$ år, har allmänna svenska barnmorskeförbundet å sitt allmänna möte år 1919 bestämt vidhållit barnmorskornas krav på tvåårig utbildningstid samt här om riktat en vädjan till Kungl. Maj:t.

I yttrande över professor Alins utkast till undervisningsstadga uttalar doktor Bovin sin anslutning till barnmorskeförbundets uppfattning i denna del samt anför vidare:

»Min övertygelse är, att vi endast genom en 2-årig kurs kunna göra flertalet elever till väl utbildade barnmorskor. Eleverna behöva den tiden för att tillägna sig och behålla allt det de ha att lära sig och för att leva sig in i den för de flesta av dem fullkomligt nya verksamheten. Huru ofta ser icke barnmorskeläraren under nuvarande anordning, att elever, som underkänts vid kursens slut och därför fått »gå om kursen», sedermera rett sig tämligen bra. De ha »vaknat» under 2:a året. En 2-årig utbildningstid behövs för att alla eleverna skola hinna få vara med om och själva deltaga i en mängd sjukvårdstekniska detaljer, vilka icke på ett barnbördshus ingå i den dagliga skötseln, men vilka en utbildad barnmorska måste kunna. Icke att undra på att en nyutbildad barnmorska bär sig fumligt och okunnigt åt, när hon kanske under hela kursen icke alls eller endast någon enstaka gång *själv* givit en morfininjektion, utfört en narkos, gjort en blåssköljning, tarmsköljning eller subkutan koksaltinfusion. Genom att lärokursen göres 2-årig kunna alla eleverna få tid att tvenne gånger deltaga i den årligen förekommande kursen i barnavård av barnläkare å barnavårdsanstalt, vilket mycket väl behöves, enär vid varje lektion flera elever komma att vara frånvarande för arbete på barnbördshuset. Sedan riksdagen beslutat, att statligt auktoriserade sjuksköterskor skola hava 2-årig utbildning, bör som en självklar konsekvens följa, att även barnmorskorna skola hava det. I annat fall komma barnmorskorna allt framgent att bland sjukvårdspersonalen utgöra en lägre social klass i jämförelse med sjuksköterskorna, något som livligt vore att beklaga för förlossningsvårdens utveckling och uppskattning såväl som för barnmorskornas egen skull. Barnmorskans sociala gärning är fullt ut lika hög och ansvarsfull som sjuksköterskans. Den förra verkar betydligt oftare självständigt och utan läkares kontroll än den senare.»

Medicinal-
styrelsen.

Medicinalstyrelsen ansluter sig till kravet om ökad utbildningstid samt anför:

»Eleverna hinna ej genomgå kursen i den omfattning, den antagna läroboken framställer den, och detta ehuru läsningen i hög grad forceras; detta medför dessutom den beaktansvärda olägenheten, att lärlingen icke alls hinner smälta det, som genomgås; det sitter blott löst i minnet för stunden och är snart förgä-
tet. Vid varje repetitionskurs med äldre barnmorskor är man i tillfälle konsta-
tera, hur litet som sitter kvar av lärobokens innehåll, en viss rutin och dressyr
finnes, men den teoretiska grunden därför är borta. Detta gör arbetet hantverks-
mässigt och oreflekerat och är en ständig anledning till olämpliga ingrepp eller
ett oriktigt bedömande av situationens krav. Det är obegripligt, att för under-
visningens bedrivande den föreskrift är given i nu gällande stadga, att lärobo-
ken skall genomgås minst en gång under varje termin, d. v. s. på tre månader.
Under de sista 20 åren har det ej hell-r, så vitt bekant, vid någon läroanstalt
kunnat genomföras en så forcerad läsning. I synnerhet när lektioner hållas varje
dag och det praktiska arbetet på barnbördshuset med mycket nattvak samtidigt
åligger eleverna, visar det sig mycket tydligt vara händelsen, att deras förbered-
elsetid för lektionerna är alldeles för kort för att de skola hinna tänka igenom
läxans dem så absolut främmande innehåll och fästa det i minnet tillsammans
med det, som de förut läst; ett dagligt bevis på den otillräckliga förberedelsen
är, att svaren ofta ej bliva annat än famlande försök att rabbla upp meningar
ur läroboken. Enda sättet att bättra detta förhållande är, att tiden till paläs-
ning och förberedelse blir längre, ty i fråga om det praktiska arbetet kunna ej
några större tidsbesparande eftergifter göras; något mindre fordran på sådant
arbete torde dock kunna ifrågakomma, om, såsom nedan föreslås, genom införande
av 1½ års kurs det intagna elevantalet något ökas. För att skaffa eleverna
längre tid till förberedelse och möjliggöra ett grundligare inlärande av den före-
lagda uppgiften, torde därför varannan dags läsning vara att föredraga framför
dagliga lektioner. Man måste vidare fasthålla vid, att varje avdelning av läro-
boken två gånger hinna genomgås. Härtill kommer, att i den nya undervis-
ningsplanen tid måste anslås åt en något utvidgad anatomisk-fysiologisk und-
ervisning (den nuvarande knappa tiden gör, att man t. ex. ej kan hinna genomgå
någonting om sinnesorganen); undervisning i hälsovårdens grunder och något
ökad kännedom om infektion och desinfektion är önskvärd, en mera ingående
barnavårdsundervisning påyrkas från alla håll, allt detta gör det ofrånkomligt
att förlänga lärotiden.

Professor Essen-Möllers åsikt, att man genom införande av (ett par måna-
ders) provtid skulle kunna få en uppsättning intellektuellt och praktiskt så för-
träffliga elever, att lärotiden ej skulle behöva förlängas, synes särskilt med hän-
syn till den längre tid, som den utvidgade kursplanen kräver, vara alldeles för
sångvinisk. Även om man, som professor Essen-Möller framhållit, vinner ett
par månader för den allmänna utbildningen genom borttagande av den s. k. in-
strumentkursen, som hittills krävt 3 månader, räcker tiden icke till för den före-
slagna kursplanens genomförande. Man får ej heller förbise den fördel, som vin-
nes genom den betydligt ökade praktiska färdighet, som en förlängning av läro-
kursen för med sig.»

Beträffande den omfattning, vari en förlängning bör komma till stånd, ansluter sig medicinalstyrelsen till professorerna Alin och Lindquist samt förordar sålunda, att tiden sättes till 1 1/2 år. Styrelsen anför vidare följande:

»De tyngst vägande invändningar, som mot ett förslag om väsentlig förlängning kunna framställas, äro att elevernas omkostnader för utbildningen därigenom skola betydligt ökas samt att vidare antalet nya barnmorskor möjligen kan bliva så begränsat att landets behov av barnmorskor ej blir tillgodosett.

Vad den första invändningen beträffar torde den ej komma att verka avskräckande, sedan nu den föreslagna löneförhöjningen med ålderstillägg och övriga förbättrade förmåner genom lagen den 28 mars 1919 om anställande av distriktsbarnmorskor kommit till stånd samt det stora flertalet barnmorskor därigenom förbättrats socialt och ekonomiskt. Endast under förutsättning av en väsentligt förbättrad ekonomi för barnmorskorna kan man nämligen tanka på ökade fordringar och förlängd lärotid.

Allvarligare är invändningen, att landet med den föreslagna förlängningens införande skulle få alldeles för litet antal barnmorskor. Utan överdrift torde kunna sägas, att det för närvarande är alldeles för många barnmorskor (i början av 1916 3,097). De obetydliga inträdesfordringarna locka många sökande, som sannolikt anse, att om också inkomsterna äro daliga, är det dock både förnämligare, intressantare och för övrigt bättre att vara barnmorska än att fortsätta med att vara tjänarinna el. dyl.»

Efter en redogörelse för antalet under åren 1906—1914 inträdesökande och utexaminerade, uppgående för sistnämnda år, de inträdesökande till 336 och de utexaminerade till 106, fortsätter styrelsen:

»Det är naturligtvis i högsta grad vanskligt att kunna besvara den fråga, som i detta sammanhang nödvändigt framställer sig: hur många barnmorskor behöver landet? Men någon ledning för ett svars avgivande giver medicinalstyrelsens 1919 avgivna utlatande angående barnmorskornas löneförhållanden. Med ledning av förste provinsialläkarnas förslag uppgives där landets behov av kommunalt anställda barnmorskor vara 2,000 (förste provinsialläkarnas siffror utgjorde 1,949). Därmed är landsbygdens och de mindre städernas behov av barnmorskor fyllt. I början av 1916 voro 2,170 anställda hos kommun, enligt riksförsäkringsanstaltens berättelse, återstoden 927 (med undantag av 27 på barnbördshus anställda) voro privatpraktiserande och utövande yrket huvudsakligen i de större städerna, där en mycket stor del av dem endast med svarighet kunde försörja sig på grund av de obetydliga antal förlossningar, som de fingo att sköta.

Räknar man nu, att 2,000 behövas för de kommunala anställningarna, ett 200-tal för barnbördshusen och till reservbarnmorskor, torde man kunna påstå, att omkring 2,500—2,600 barnmorskor är vad landet för närvarande behöver. Man torde t. o. m. kunna påstå, att nämnda antal är så pass stort, att det med hänsyn tagen till vår svaga folkökning bör kunna vara tillräckligt under flera decennier framåt. Det bör kanske också erinras därom, att en icke ringa del av de i riksförsäkringsanstaltens berättelse som privatpraktiserande upptagna, fränsett

dem, som åtnjuta pension på grund av ålder, invaliditet o. s. v., i själva verket utövar ingen eller en högst obetydlig barnmorskeverksamhet.

Barnmorskornas antal i riket har långsamt ökat från 2,947 (1907) till 3,097 (början av 1917), men arbetstillfällena för de enskilda barnmorskorna ha under tiden minskats från 128,933 förlossningar till 119,026 (1913), beroende på, förutom de sjunkande födelsetalen, det alltmer vanliga anlitaandet av barnbördshus och privata förlossningshem. Även detta förhållande, som genom upprättandet av ytterligare antal smärre förlossningshem och ökningen av barnbördshusens klientel kommer att vidare utveckla sig till barnmorskornas nackdel, talar för, att en minskning av antalet barnmorskor är önskvärd.

Det är klart, att om å ena sidan kursen förlänges och å den andra läroanstalternas förmåga att mottaga lärjungar är densamma som hittills, måste antalet utexaminerade sjunka och sålunda även barnmorskekårens numerär. I fråga om antalet elever vid anstalterna kunna i Stockholm på grund av bostadsförhållandena icke mer än 30 eller med svårighet 35 elever mottagas i varje kurs. Vidare kan man, med hänsyn till nödvändigheten av att alltid hava ett antal elever, som hunnit förvärva någon vana vid förlossnings- och barnsängsvård, ej fränkomma den av ålder följda principen att samtidigt hava två kurser, en äldre och en yngre. I Göteborg med dess jämförelsevis mindre patientantal torde ej mer än högst 25 elever kunna ingå i varje kurs. Vid lärotidens slut skulle alltså från båda anstalterna utexaminerade bli omkring 60 barnmorskor sammanlagt. Frågan blir då, hur ofta barnmorskekåren behöver ett sådant tillskott för att komma ned till 2,500 och hålla sig däromkring.

För att få svar på denna fråga har hänvändelse skett till sakkunnig matematiker (överdirektören A. Falk), vilken med ledning av uppgifter om antalet barnmorskor i riket för varje år 1897—1917 samt årliga antalet utexaminerade under samma tid avgivit följande svar:

1) om barnmorskekursen göres tvåårig och 60 utexamineras varje år, kommer barnmorskeantalet i riket att på 18 år sjunka till 2,500; först när det sjunkit ned till 1,800 kommer det att hålla sig konstant. Det dröjer dock mycket (egentligen oändligt) länge, innan detta inträffar.

2) om kursen räcker 1 1/2 år och 70 utexamineras varje år eller med andra ord omkring 105 var 18:de månad från vardera anstalten, dröjer det 29 år, innan antalet sjunkit till 2,500 och det sjunker aldrig under 2,100. Under förutsättning, att vid vardera anstalten mottages lika antal lärjungar, behöver med denna anordning för varje gång (vart 3/4 år) vid de båda anstalterna ej intagas mer än 52—53 elever tillsammans, och vid vardera komma således ej heller att samtidigt finnas mer än några och femtio elever. De första två åren blir produktionen något för liten, sedan kommer den att följa nyss beskrivna beräkning.

Det är av denna beräkning tydligt, att en förlängning av lärotiden till 1 1/2 år åstadkommer en långsam reduktion av barnmorskeantalet, utan att ändå bringa det därhän, att barnmorskekåren blir alldeles otillräcklig för landets behov.

En viss olägenhet kommer 1 1/2 års kursen att medföra därigenom att tiden för kursens början ej blir densamma varje år, utan t. ex.

En kurs börjar	1 jan.	1919—slutar	30 juni	1920
» » »	1 okt.	1919— »	30 mars	1921
» » »	1 juli	1920— »	30 dec.	1921
» » »	1 april	1921— »	30 sept.	1922
» » »	1 jan.	1922— »	30 juni	1923
	1 okt.	1922	etc.»	

Då det nu gäller att åvägabringa en förbättrad barnmorskeundervisning, är frågan om utbildningstidens längd givetvis av den största betydelse. Bland sakkunniga och för frågan intresserade personer råder en i det närmaste enhällig uppfattning, att den nuvarande utbildningstiden — 9 månader eller, om den s. k. instrumentalkursen medräknas, ett år — är alldeles för kort. Det anses icke vara möjligt att på denna tid utbilda fullt kompetenta barnmorskor.

Vad i ärendet förekommit har övertygat mig om, att den nuvarande utbildningstiden icke är tillfyllest. Icke ens med de av mig i det föregående förordade skärpta fordringarna för vinnande av inträde i undervisningsanstalterna och de likaledes av mig tillstyrkta förändrade bestämmelserna beträffande elevers antagande torde det vara möjligt att på den nu föreskrivna tiden bibringa eleverna en fullgod utbildning. Jag ansluter mig därför utan tvekan till yrkandet på ökad utbildningstid.

Frågan, i vad mån utbildningstiden bör förlängas, kan däremot vara föremål för en viss tvekan, då de sakkunniga härutinnan varit av olika meningar. Vid övervägande av de skäl, som anförts för dessa olika meningar, har jag emellertid kommit till den uppfattningen, att de starkare skälen tala för, att en utsträckning av utbildningstiden till endast 1¹/₂ år icke är tillfyllest utan att tvåårig lärotid kräves för åstadkommande av fullt tillfredsställande utbildning. Den av medicinalstyrelsen förebragta utredningen angående landets behov av barnmorskor synes mig även giva vid handen, att detta behov skall kunna, jämväl med tvåårig utbildningstid, under lång tid tillgodoses utan ökning av elevplatsernas nuvarande antal.

I praktiskt och organisatoriskt hänseende skulle en 2-årig utbildningstid äga avsevärda fördelar framför en 1¹/₂-årig. Medicinalstyrelsen har själv framhållit olägenheten av att med en lärotid av sistnämnda längd tidpunkten för kursernas början ej blir densamma varje år, utan blir t. ex. under ett år den 1 januari och den 1 oktober, under följande år den 1 juli, under följande år den 1 april, under därpå följande år den 1 januari och den 1 oktober o. s. v. En dylik anordning skulle sannolikt verka förvirrande och medföra vissa svårigheter för de inträdessökande. Men även arbetet vid läroanstalterna skulle enligt

min mening vinna på, om ny kurs började varje år på samma tid, vilket skulle kunna genomföras med 2-årig utbildningstid. Jämväl ur denna synpunkt synes mig den 2-åriga utbildningstiden äga företräde framför den av medicinalstyrelsen föreslagna.

Till det nu anförda kommer, att, efter det medicinalstyrelsen avgivit sitt nu ifrågavarande förslag, en omständighet inträffat, som ställer denna fråga i ett i viss mån ändrat läge. Jag syftar härvid på statsmakternas beslut i fråga om utbildningstiden i godkända sjuksköterskeskolor och i statens skola för utbildning av distriktssköterskor. Jag skall tillåta mig att här i största korthet redogöra för denna frågas behandling i riksdagen.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 260 till 1919 års lagtima riksdag föreslogs bland de fordringar, som borde uppställas för att sjuksköterskeskola skulle kunna erhålla statens godkännande — varmed förenats vissa förmåner i fråga om statsbidrag till pensionering af från sådan skola utgångna, i offentlig tjänst anställda sköterskor — att utbildningstiden skulle utgöra minst 1 år. Vidare föreslogs, att utbildningstiden i distriktssköterskeskolan i allmänhet skulle utgöra 1 år. Inträde i sistnämnda skola skulle endast vara öppet för den, som genomgått fullständig utbildning i allmän sjukvård. Sammanlagda utbildningstiden för en distriktssköterska skulle sålunda utgöra 2 år.

I fråga om utbildningstiden i godkänd sjuksköterskeskola var emellertid riksdagen av annan mening än Kungl. Maj:t. Riksdagen anslöt sig nämligen till den av sjuksköterskorna själva och av ett flertal läkare omfattade åsikten, att utbildningstiden i dylik skola icke borde göras kortare än 2 år. Däremot ifrågasatte riksdagen, huruvida icke, därest 2-årig kurs bleve minimifordran för godkänd sjuksköterskeskola, distriktssköterskeskolan kunde utan olägenhet förkortas och förenklas. Riksdagen ansåg dock lämpligast att, till dess erfarenhet vunnits om, huruvida begränsning av lärotidens längd i distriktssköterskeskolan kunde utan olägenhet företagas, stanna vid den av Kungl. Maj:t föreslagna tiden för lärokursen i fråga. Riksdagen förutsatte dock, att de inskränkningar, som eventuellt visade sig möjliga, snarast görligt komme till stånd.

Fullgod utbildning i allmän sjukvård har sålunda icke ansetts kunna åvägbringas på kortare tid än 2 år, och för distriktssköterska är sammanlagda utbildningstiden bestämd till 3 år.

Vad barnmorskorna beträffar, är deras verksamhet, särskilt där de äro anställda såsom distriktsbarnmorskor på landsbygden, av ganska självständig art. I mycket stor utsträckning hava de att handla på egen hand utan läkarkontroll. Även om deras förrättningar falla inom ett mer begränsat område än distriktssköterskornas, torde deras kall få anses

vara lika krävande och deras ställning lika självständig som nämnda sköterskors. Vad angår övriga sjuksköterskor är dessas verksamhet i allmänhet i högre grad än barnmorskornas ställd under läkares omedelbara inseende.

Vid nu angivna förhållanden skulle enligt min mening ett bestämmande av utbildningstiden för barnmorskorna till allenast 1¹/₂ år knappast stå i god överensstämmelse med den ståndpunkt, statsmakterna intagit till frågan om sjuksköterskornas utbildningstid, låt vara att det icke kan ifrågakomma att såsom för distriktssköterskorna uppställa fordran på 3-årig utbildning. Barnmorskornas med så stor ihärdighet framförda önskningsar om 2-årig utbildningstid måste ock tillmätas en icke ringa betydelse. Med allt beaktande av vikten utav, att studietiden och de därmed för eleverna förenade kostnaderna icke ökas utöver vad som i sådant hänseende är oundgängligen nödvändigt, kan jag icke annat än finna, att det allmännas intresse av en fullgod barnmorskeutbildning kräver en något längre utbildningstid, än medicinalstyrelsen förordat. Jag ansluter mig därför till förslaget om 2-årig lärotid.

Ändringar i kursplanen.

Såsom förut erinrats, äger barnmorska enligt det nya barnmorske-reglementet av år 1919 icke rätt att utföra annan förlossningsoperation än sådan, som utföres med händerna, och det lågt stående huvudets utdragning med tång. Numera äger barnmorska sålunda icke begagna skarpa instrument och s. k. trubbig hake.

Medicinalstyrelsen framhåller nu, att barnmorskeeleverna böra liksom hittills erhålla undervisning i användandet av den låga tången samt vidtagande av vändning på fot och inre lösning av efterbörd. Styrelsen anför vidare:

»Den ännu gällande föreskriften, att tre månader skola användas till den s. k. instrumentalkursen, är dock från undervisningssynpunkt alldeles orimlig, om man betänker, att till hela den övriga förlossningsläran. både den regelbundna och den oregelbundna, blott äro anslagna 6—7 månader. De två första månaderna i varje kurs åtgå till läran om människokroppen och till infektionsläran; 3—4 veckor räcka gott till för den undervisning i instrumental förlossningskonst, som en barnmorska kan behöva, och om, som här föreslås, undervisning blott skall givas i den låga tångens bruk, räcka 14 dagar därtill. Den fristående instrumentalkursen har för övrigt haft stor olägenhet med sig, i det att den alldeles förryckt betygsättandet i barnmorskeexamen. Stadgan påbjuder nämligen, att för tillträde till instrumentalkurs fordras, att i första examen hava minst »med beröm godkända» kunskaper; detta har åter medfört, att »cum laude» blivit normalbetyg

och måst givas åt personer, som icke skulle hava fått det, därest icke resultatet av deras utbildning skulle bliva förfelat, om de fått ett lägre betyg.»

Undervisning
i spädbarns-
vård.

I det föregående har omnämnts den skrivelse, som svenska läkarsällskapets sektion för pediatrik den 6 februari 1917 avlåtit till medicinalstyrelsen.

Däri framhålles såsom barnläkarnas erfarenhet, att barnmorskorna ofta icke kunna lämna mödrarna de råd och den hjälp, de behöva; särskilt att de ej lärt sig förstå digivningens stora betydelse och den onaturliga uppfödningens våda, utan givit råd, som varit till skada. Den undervisning, som nu gives, avser blott det nyfödda barnet, och barnmorskorna få ej se de svåra följderna av en felaktig uppfödning. Den bör mer gå ut på att giva dem kunskap om de stora farorna av olämplig uppfödning och för tidig avvänjning samt sätta dem i stånd att övervinna amningssvårigheter. Undervisningen bör därför omfatta propaganda för digivning, dess teknik, amningssvårigheter och deras bekämpande, följderna av onaturlig uppfödning, avvänjning under normala förhållanden, barnets normala utveckling och skötsel m. m. samt barnavårdslagstiftning. Ingen undervisning i barnsjukdomar. Förenämnda undervisning torde endast av barnläkare kunna givas och åtminstone delvis lämnas på barnavårdsanstalt.

Barnmorskelärarna, vilkas yttranden över denna skrivelse inforrats, hava i huvudsak anslutit sig till de däri framställda önskemålen.

Allmänna svenska barnmorskeförbundet har i sin förut omförmälda skrivelse den 28 februari 1918 förordat undervisning för barnmorskelevorna i friska späda barns vård.

Även vissa förste provinsialläkare hava uttalat sig i enahanda riktning.

Medicinal-
styrelsen.

Medicinalstyrelsen uttalar, att, särskilt med hänsyn till inlärande av digivningens vikt, skäl ej synas tala för den åsikten, att saken skulle mycket vinna på, att en barnläkare anställdes vid barnbördshuset, detta därför att amningssvårigheterna under de 8—9 dygn modern ligger på barnbördshuset i allmänhet varken äro vanliga eller stora; något allvarsamt motstånd från mödrarnas sida förekommer ej heller då. Det kommer sålunda, anser styrelsen, att på barnbördshuset fattas demonstrationsmaterial för en fristående undervisning rörande något äldre barns vård. Då vidare denna undervisning väl mest bör vara praktisk, torde den lämpligen kunna förläggas till någon barnpoliklinik eller klinik, vars föreståndare mot ersättning lämnar behövlig undervisning och demonstrerar lämpliga fall. Detta förslag förutsätter, att överenskommelse kan träffas med lämplig anstalt. Styrelsen anser icke något tvivel föreligga om, att sådan överenskommelse kan bringas till stånd.

Yttrande.

I sitt förenämnda yttrande över medicinalstyrelsens förslag förklarar svenska läkarsällskapets sektion för pediatrik, att förslaget i huvudsak

överensstämmer med sektionens uttalande i skrivelsen den 6 februari 1917. Mot en del detaljer i styrelsens förslag till undervisningsstadga framställer sektionen vissa erinringar, för vilka dock här redogörelse icke torde vara erforderlig.

I likhet med medicinalstyrelsen finner jag det vara lämpligt, att den fristående instrumentalkursen avskaffas och att i stället i den allmänna kursen meddelas undervisning i sådan instrumentalbehandling, som enligt gällande barnmorskereglemente är för barnmorskorna medgiven. *Departementsschefen.*

Även beträffande undervisningen i spädbarnsvård tillstyrker jag i huvudsak medicinalstyrelsens förslag.

Repetitionskurser.

Enligt gällande stadga för barnmorskeundervisningen anordnas vid barnmorskeläroanstalterna, när omständigheterna därtill föranleda, repetitionskurser för äldre barnmorskor. Sådana kurser skola anordnas i mån av behov och då medel för ändamålet stå till styrelsens förfogande. De fortgå under minst 14 dagar åt gången och hava till ändamål att bereda tillfälle åt barnmorskorna i riket att dels uppliva vad de under sin första lärotid inhämtat och dels lära känna nyare framsteg inom förlossningskonsten. Deltagandet i kurserna är frivilligt. *Gällande bestämmelser.*

I 1919 års barnmorskereglemente stadgas, i huvudsaklig överensstämmelse med av medicinalstyrelsen avgivet förslag, att barnmorska åligger att vart tionde år efter legitimationen genomgå av medicinalstyrelsen anordnad repetitionskurs, i den mån plats kan beredas henne vid sådan kurs. Förste provinsialläkaren kan dock, när skäl därtill föreligga, medgiva uppskov med repetitionskurs så ock befria barnmorska, som uppnått femtio års ålder, från skyldigheten att genomgå sådan kurs.

De hittills anordnade repetitionskurserna hava med mycket erkännande omtalats av tjänsteläkarna, av vilka det övervägande antalet liksom barnmorskelärarna förordat, att dessa kurser göras obligatoriska. Detta önskemål har, på sätt nyss angivits, i princip beaktats vid det nya barnmorskereglementets utfärdande. *Reformförslag.*

Medicinalstyrelsen, som anser kurserna böra vara obligatoriska och återkomma vart tionde år, föreslår nu, att vid de båda läroanstalterna, vid kvinnokliniken i Lund samt, när så kan ske, vid barnbördshuset i Malmö och Norrköping, skola årligen anordnas efter behov 1—2 repetitionskurser åt gången. *Medicinalstyrelsen.*

Medicinalstyrelsen har verkställt beräkningar angående det sannolika antalet barnmorskor, som kommer att årligen vara pliktigt att genomgå repetitionskurser och bör beredas tillfälle därtill. Styrelsen har därvid utgått från att barnmorskorna, som, då de äro anställda hos kommun eller å barnbördshus enligt gällande bestämmelser pensioneras redan vid 55 års ålder, i allmänhet icke skola komma att efter uppnådda 50 år genomgå repetitionskurs. Styrelsen har kommit till det resultat, att 125—200 barnmorskor böra årligen erhålla tillfälle att vid omförmälda anstalter genomgå sådan kurs.

Departementsschefen.

Sedan Kungl. Maj:t vid utfärdandet av 1919 års reglemente för barnmorskor i princip anslutit sig till den av sakkunniga uttalade uppfattning om lämpligheten av obligatoriska repetitionskurser, återkommande för varje barnmorska vart tionde år, torde ingenting hava inträffat av beskaffenhet att föranleda ett frångående av det sålunda träffade avgörandet. Jag anser därför, att dylika kurser böra komma till stånd. Till frågan om kostnaderna för desamma återkommer jag här nedan.

Jag har nu berört de delar av det föreliggande förslaget till reformering av barnmorskeundervisningen, vilka äro av principiell eller mera ingripande natur eller vilka äro av beskaffenhet att föranleda ökning i de för denna undervisning beviljade anslag. Till förslagets detaljer torde jag få anledning återkomma, sedan anslagsfrågorna i vederbörlig ordning varit föremål för riksdagens prövning.

Jag anhåller nu att få övergå till de ekonomiska konsekvenserna av medicinalstyrelsens förslag och skall därvid först uppehålla mig vid de av styrelsen förordade anslagen till barnmorskeläroanstalterna.

Anslagen till barnmorskeläroanstalterna.

Under åren 1911—1920 fanns under åttonde huvudtiteln i riksstaten under rubriken »Barnmorskeundervisningen och barnbördshuset» upptaget ett ordinarie anslag om 63,533 kronor. Av detta anslag utgick till allmänna barnbördshuset i Stockholm 24,853 kronor, till barnbördshuset Pro Patria (till medikamenter) 90 kr. och, såsom ersättning för avskriven kyrkotionde, till barnmorskeläraren i Lund enligt brev den 19 maj 1899 1,358 kr., vilket sistnämnda belopp emellertid enligt brev den 18 oktober 1907 fick efter barnmorskeundervisningsanstaltens i Lund upphörande utgå såsom bidrag för uppehållande av verksamheten vid det av Malmöhus läns landsting bekostade barnbördshuset i Lund, under för-

utsättning att därstädes för medicine kandidater bereddades tillfälle till klinisk undervisning. I det ifrågavarande ordinarie anslaget ingick anslag även till undervisningsanstalterna för barnmorskor i Stockholm och Göteborg om respektive 21,119 kronor 50 öre och 16,112 kronor 50 öre. — Enligt beslut av 1920 års riksdag skall från och med år 1921 anslaget till allmänna barnbördshuset fortfarande upptagas under åttonde huvudtiteln, under det att övriga anslag skola uppföras under femte huvudtiteln med tillhoppa 38,680 kronor.

Genom kungörelse den 18 juni 1910 (Bih. t. Sv. förf.saml. n:r 47 s. 1) har Kungl. Maj:t fastställt stater bland annat för de båda undervisningsanstalterna. Dessa stater hava följande utseende:

			Kronor.	öre.	Kronor.	öre.
<i>Undervisningsanstalten för barnmorskor i Stockholm:</i>						
	lön.	tjänstgöringsp.				
1 överlärare	5,000	2,500	7,500	--		
1 biträdande lärare	2,500	1,500	4,000	—		
1 instruktionsbarnmorska, arvode			1,000	—		
vikariatsersättningar under semester för överläraren, biträdande läraren och instruktionsbarnmorskan			512	50		
premier för barnmorskeelever			75	—		
understöd åt 12 barnmorskeelever			2,532	—		
för anskaffande och vidmakthållande av undervisningsmateriel			500	—		
till lokaler m. m. för barnmorskeundervisning			5,000	—	21,119	50
<i>Undervisningsanstalten för barnmorskor i Göteborg:</i>						
	lön.	tjänstgöringsp.				
1 överlärare	5,000	2,500	7,500	—		
1 biträdande lärare	2,500	1,500	4,000	—		
1 föreständerska och instruktionsbarnmorska, arvode			1,000	—		
vikariatsersättningar under semester för överläraren, biträdande läraren och föreständerska-instruktionsbarnmorskan			512	50		
till frilärlingars underhåll m. m.			2,600	—		
för anskaffande och vidmakthållande av undervisningsmateriel			500	—	16,112	50

Anm. 1. Efter fem år kan lönen för överlärare höjas med 600 kronor.

Anm. 2. Så länge från vederbörande kommun ersättning utgår till överlärare eller biträdande lärare i hans egenskap av överläkare eller biträdande läkare vid kommunens barnbördshus, skall avlöningen av statsmedel minskas med ersättningen motsvarande belopp och i följd därav såsom pensionsunderlag tjäna lönen enligt ovanstående stat med det ålderstillägg, som därtill hörer, efter avdrag av det belopp, som enligt gällande bestämmelser må kunna utgå till befattningshavaren i pension från kommunen.

Förenämnda poster å 90 kronor och 1,358 kronor beröras ej av det föreliggande förslaget till reformerande av barnmorskeundervisningen. Där-
emot nödvändiggör nämnda förslags genomförande vissa ändringar i sta-
terna för de båda barnmorskeundervisningsanstalterna eller, såsom de i
enlighet med medicinalstyrelsens förslag hädanefter torde böra benämnas,
barnmorskeläroanstalterna.

Medicinal-
styrelsen.

I sin skrivelse den 29 augusti 1919 framhåller medicinalstyrelsen,
att de i gällande stater upptagna avlöningar till *överlärare och biträdande
lärare* böra i huvudsak bibehållas, men att benämningen å den sistnämnde
bör ändras till lärare och tre ålderstillägg tilldelas honom i likhet med
tjänsteman av första graden. Erfarenheten har enligt styrelsens mening
tydligt givit vid handen, att befattningen icke är att betrakta såsom en
övergångsplats, och då bör den, säger styrelsen, även givas samma ställ-
ning i avseende å pension m. m. som andra ordinarie tjänster av mot-
svarande betydelse. Enligt vad styrelsen vidare upplyser åtnjuter var-
ken överlärare eller biträdande lärare för närvarande något lönebidrag av
vederbörande stad.

Överläraren och läraren skola enligt styrelsens förslag åtnjuta se-
mester, den förre under två månader och den senare under sex veckor
i stället för såsom nu under respektive sex veckor och en månad.

Styrelsen föreslår vidare upptagande av ett arvode åt en *lärare
i späda barns vård m. m.* att utgå med 600 kronor för varje kurs.
Enligt kursplanen skall den av honom meddelade undervisningen pågå
under omkring 8—10 veckor med tillhoppa högst tjugu lektioner. I
staten bör enligt styrelsens mening upptagas 800 kronor årligen för var-
dera anstalten.

För närvarande finnes vid vardera anstalten anställd en *instruk-
tionsbarnmorska*. Styrelsen föreslår denna befattnings bibehållande, dock
under den ändrade benämningen *överbarnmorska*. Om denna befattnings-
havare anför styrelsen:

Överbarnmorskan (förtvvarande instruktionsbarnmorskan) bör bindas fas-
tare vid anstalten och bliva ordinarie befattningshavare med rätt till pension.
Det nuvarande arvodet å 1,000 kr. är alldeles för lågt och sätter icke anstalten
i stånd att allt framgent för platsen förvärva de bästa krafterna. Visserligen
åtnjuter hon i Stockholm och i Göteborg av vederbörande stad även ett arvode,
i Stockholm å 600 kr. jämte ålderstillägg och naturaförmåner samt pension, och i
Göteborg å 750 kronor kontant, men dessa avlöningsförmåner äro dock icke i och
för sig av den storlek, att de locka sökande, och motiveras för övrigt till fullo
av det arbete, hon utför till stadens nytta vid sidan av sin statliga verksamhet.
Styrelsen får för den skull föreslå, att henne tillerkännes en avlöning i Stockholm

å 2,000 kronor, därav 1,300 kr. i lön och 500 kr. i tjänstgöringspenningar samt 200 kr. i ortstillägg, och i Göteborg å 1,800 kronor, därav 1,300 kr. i lön och 500 kr. i tjänstgöringspenningar, allt jämte tre ålderstillägg vardera å 200 kronor, allt i likhet med kvinnligt biträde av andra graden. De nuvarande innehavarna å instruktionsbarnmorsketjänsterna synas böra få för ålderstillägg tillgodoräkna sig de tjänstår å tjänsten, de redan förvärvat. Såsom ordinarie befattningshavare skulle överbarnmorskan erhålla rätt till pension vid 60 års ålder. Då barnmorska enligt bestämmelserna för pensionsanstalten erhåller pension redan vid 55 års ålder och då här ifrågavarande befattning är av synnerligen krävande art, synes pensionsåldern i förevarande fall böra fastställas till 55 levnads- och 25 tjänstår. En ändring i pensionslagen blir följaktligen erforderlig.»

Vid sidan av överbarnmorskan skall enligt styrelsens förslag ställas en *assistent* (barnmorska). I denna del anför styrelsen:

»Överbarnmorskan är under nuvarande förhållanden överhopad med arbete hela dagen igenom, mycket till följd av den mängd administrationsgöromål, som vila på henne, mottagande av alla sköterskornas rapporter, uppsättande av diarium, förande av dagbok, rättande, utlämnande, ordnande av alla förlossningsberättelser, mottagande av patientanmälningar, besvarande av en massa skriftliga förfrågningar rörande anstalten och från inträdessökande, förberedande granskning av alla elevansökningar, två gånger dagligen genomgång med eleverna av förlossningspatienterna, närvaro vid alla förlossningar med sättesbjudning och övriga förlossningar, vid vilka svårigheter kunna väntas, demonstrationer på vårdavdelningarna av kvinnors och barns vård, dagligen förbereda överlärares och lärarens lektioner. Det är klart, att hon sålunda ryckes hit och dit och att det ofta oaktat bästa vilja är henne omöjligt att så tillgodose undervisningen som önskligt vore. Insikten härom har säkerligen motiverat barnmorskornas hemställan om ytterligare en barnmorskas anställande för undervisningen och styrelsen ansluter sig utan tvekan till denna begäran. Man torde ej kunna tänka på att låta den nuvarande instruktionsbarnmorskan vara anställd blott vid läroanstalten och odelat ägna sig åt undervisningen samt avstå från sin anställning som föreståndarinna, enär hon därigenom skulle betagas möjligheten att deltaga i och övervaka elevernas praktiska arbete, såsom hittills alltid varit plägsed vid båda läroanstalterna. Hennes avlöning skulle också genom sådan klyvning av hennes nuvarande verksamhet bliva otillräcklig.»

Styrelsen anser assistenten kunna nöja sig med ett något lägre arvode än överbarnmorskan. Platsen kommer, säger styrelsen, antagligen att besättas med yngre dugande barnmorskor och alltså utgöra ett slags övergångsplats till kommunal anställning med mera omfattande verksamhet. Styrelsen föreslår ett årsarvode av 1,800 kronor och att assistenten i likhet med överbarnmorskan bör åtnjuta en månads semester.

Med anledning av den av styrelsen föreslagna förhöjningen av överbarnmorskans löneförmåner och det föreslagna nya arvodet för assistenten bör enligt styrelsens mening det i staterna upptagna beloppet till *vikariatsersättning* under semester ändras att omfatta semester för överläraren,

läraren, överbarnmorskan och assistenten och höjas från 512 kronor 50 öre (312.50 + 125 + 75) till 895 kronor 85 öre (416.67 + 187.50 + 166.68 + 125).

Det i staten för anstalten i Stockholm upptagna beloppet å 75 kronor till *premier* har, framhåller styrelsen, visat sig alldeles för lågt och bör höjas, samtidigt med att anslag till premier även beviljas för anstalten i Göteborg. Styrelsen anser premiebeloppet icke böra sättas lägre än 300 kronor för vardera anstalten att utdelas vid avgångsförhöret. För detta belopp synes efter överlärarens bestämmande exempelvis ett antal instrument kunna inköpas. Ett tiotal barnmorskor skulle sålunda vid varje examen kunna erhålla premieföremål. Kostnaderna skulle för var tionde månad uppgå till 600 kronor och för år kunna beräknas till 800 kronor. Detta sistnämnda belopp bör alltså enligt styrelsens mening upptagas i staten med hälften å vardera anstalten.

Anslagen i staterna för *anskaffande och vidmakthållande av undervisningsmateriel* å 500 kronor för vardera anstalten äro, framhåller styrelsen, under nu rådande dyrtid alldeles otillräckliga. Arbetsprisernas ofantliga stegring hava gjort erforderlig materiel flera gånger dyrare än förr. I hopp att prisstegringen även på detta område framdeles skall åtminstone delvis försvinna föreslår styrelsen, att anslagen för närvarande endast höjas till dubbla beloppet eller 1,000 kronor för vardera anstalten.

Beträffande anslagen till *understöd åt elever* anför styrelsen:

»Anslaget till understöd åt barnmorskeelever utgör för anstalten i Stockholm 2,532 kronor, beräknat för 12 elever, och för anstalten i Göteborg 2,600 kronor (till frilärningars underhåll m. m.). Förstnämnda anslag med en beräkning av tolv frielever fördelar sig med omkring 211 kronor å varje frielev per kurstid (9 mån.). Vid anstalten i Göteborg, där endast 9 frielever finnas, erhålla dessa understöd under 6 mån. med 20 kr. i månaden. Återstoden av anslaget eller 1,520 kr. användes till expenser (enligt kungl. brev den 2 juni 1893 och 13 juni 1908). Nuvarande kostnaden för en elevs underhåll vid anstalten i Stockholm uppgår till omkring 1,200 kronor per helår. Ovan omnämnda understöd är sålunda alldeles otillräckligt att bereda fullständig frielevplats. Detta synes styrelsen ej heller numera nödvändigt, sedan lönerna för barnmorskorna blivit väsentligt höjda. Ett understöd å 400 kronor per år för 12 elever vid vardera anstalten synes styrelsen fullt tillräckligt. Anslagen för ändamålet i staten skulle följaktligen behöva höjas till 4,800 kronor för vardera anstalten.»

Såsom nyss nämnts användes för närvarande en del (1,520 kronor) av det för anstalten i Göteborg till frilärningars underhåll m. m. beviljade anslaget till expenser. Enligt styrelsens förslag skall för anstalten i fråga upptagas ett anslag å 1,500 kronor till *hyra, bränsle, lyse, inventarier m. m.*

I anslaget till lokaler m. m. för barnmorskeundervisningen i Stockholm erfordras enligt styrelsens mening ingen ändring. Något fullt motsvarande anslag finnes ej nu vid anstalten i Göteborg. (Jfr dock anslaget å 2,600 kr.) Skall emellertid, såsom avsett är, även vid sistnämnda anstalt inrättas ett internat för eleverna, blir, säger styrelsen, utan tveivel ett anslag för ändamålet även där nödvändigt.

Vad angår det av styrelsen äskade anslaget å 1,000 kronor till vardera anstalten för *anskaffande och vidmakthållande av undervisningsmateriel* har styrelsen i skrivelse den 17 augusti 1920, med återopande av en framställning från professorn Alin, hemställt om förslag till 1921 års riksdag angående anslag dels å tilläggsstat för år 1921 dels, därest icke frågan om nya stater för barnmorskeläroanstalterna i riket underställes nämnda riksdag, å extra stat för år 1922, av 1,000 kronor till förstärkning av anslagen i nämnda stater för anskaffande och vidmakthållande av undervisningsmateriel, med 500 kr. till vardera läroanstalten.

I fråga om de i skrivelsen den 29 augusti 1919 begärda anslagen till *understöd åt elever* (4,800 kr. för vardera anstalten) samt till *hyra, bränsle, lyse, inventarier m. m.* (1,500 kr. för anstalten i Göteborg), har styrelsen senare i en skrivelse av den 31 augusti 1920 framkommit med vissa ändrings- och tilläggsförslag. I skrivelsen framställer styrelsen även ett förslag om anslag till lokaler för anstalten i Göteborg.

Innan jag ingår härpå, torde det vara nödigt att i korthet redogöra för det mellan medicinalstyrelsen och Göteborgs stad avslutade kontrakt, enligt vilket undervisningsanstalten i Göteborg för närvarande disponerar lokaler i Göteborgs stads barnbördshus.

Gällande
kontrakt med
Göteborgs
stad.

Detta kontrakt är dagtecknat den 18 juni och den 25 juli 1900 samt gäller till och med den 31 december, som först infaller, sedan sex månader förflutit efter å någondera sidan skedd uppsägning. Kontraktet innehåller huvudsakligen följande bestämmelser:

Staden upplåter till anstalten i barnbördshuset en lärosal för 50—60 åhörare, ett mottagnings- och undersökningsrum samt tre rum jämte garderob till bostad för 6—8 barnmorskeelever. Årliga hyran härför utgör 600 kr. Till dessa lokaler erforderlig undervisningsmateriel, möbler m. m. anskaffas av medicinalstyrelsen och underhållas av barnbördshusets styrelse mot gottgörelse av medicinalstyrelsen. Den av staten avlönade barnmorskeläraren skall med biträde av den likaledes av staten avlönade andre läraren vara barnbördshusets läkare. Den till biträde vid undervisningen och sjukvården erforderliga förestånderskan antages av medicinalstyrelsen på barnmorskelärarens förslag och sedan barnbördshusets styrelse avgivit yttrande. Hon avlönas av staten men erhåller hyresfritt 2 rum i barnbördshuset med rätt att begagna dess kök samt ånjuter kostnadsfritt

av barnbördshuset värme, belysning och lämplig kost. Hon lyder i tjänstgöringen under läraren, dock med skyldighet att i allt vad till uppboord, ordning m. m. hörer efterkomma barnbördshusets styrelsens föreskrifter. Utom barnbördshuset må hon, vid äventyr av tjänstens förlust, icke biträda vid förlossningar eller sjukvård. Vid anstalten antagna elever äga tillträde till barnbördshuset och tjänstgöra där utan avlöning av staten såsom sjuksköterskor med skyldighet att ställa sig till efter rättelse den ordningsstadga, som på lärarens förslag fastställs av barnbördshusets styrelse. Frieleverna åtnjuta vid barnbördshuset kosthall efter av barnbördshusets styrelse på lärarens förslag och av medicinalstyrelsen godkänd stat samt mot betalning, ej överstigande 20 kr. i månaden för varje frielev, vilken betalning barnbördshusets styrelse äger utbekomma från medicinalstyrelsen, men övriga elever, som själva bekosta sitt underhåll under lärotiden, böra hava bostad och kosthåll utom barnbördshuset, som icke skall vidkännas någon utgift för deras behov.

*Medicinalstyrelsen
den 31 aug.
1920.*

I sin ovannämnda skrivelse den 31 augusti 1920 anför medicinalstyrelsen:

»Under slutet av år 1919 och början av år 1920 hava underhandlingar under hand pågått mellan medicinalstyrelsen med biträde av professor A. L. Lindquist, å ena, och drätselkammaren i Göteborg, å andra sidan, rörande inrättande av ett internat för barnmorskeeleverna i Göteborg och därmed sammanhängande nybyggnad vid barnbördshuset. Möjligheten att erhålla ett sådant internat gjordes emellertid från Göteborgs stads sida beroende av, att staden tillförsäkrades ett statsanslag, vilket av drätselkammaren med hänsyn till totalkostnaden för det erforderliga nybyggnadsarbetet beräknades icke böra understiga 15.000 kronor. Staden har vidare genom sin drätselkammare utlovat att efter nybyggnaden ställa till medicinalstyrelsens förfogande för elevernas räkning dels lärosal, bostadsrum, matsal och serveringsrum, belägna i nybyggnaden, dels ock mottagningsrum och undersökningsrum, belägna i huvudbyggnaden.

Sedan styrelsen fått taga del av de för om- och nybyggnaden av arkitekten Ernst Krüger under år 1919 upprättade ritningar och kostnadsförslag, beslöt styrelsen den 28 maj 1920 att under förutsättning av Kungl. Maj:ts bifall godkänna ett av Göteborgs drätselkammares första avdelning den 11 maj 1920 undertecknat avtal rörande anordnande av bostäder m. m. för eleverna vid barnmorskeläroanstalten i Göteborg. Av ett styrelsen sedermera tillhandakommet protokollsutdrag framgår, att berörda avtal den 17 juni 1920 godkänkts av stadsfullmäktige i Göteborg samt att stadsfullmäktige, under förutsättning att avtalet bleve godkänt av Kungl. Maj:t före utgången av juni månad år 1921, bestämt bland annat, att nybyggnaden skulle uppföras i huvudsaklig överensstämmelse med förenämnda av arkitekten Krüger upprättade ritningar och kostnadsförslag samt förses med erforderliga ledningar för avlopp, vatten, belysning och värme jämte elektriska ringledningsanordningar ävenledes enligt handlingarna i ärendet bifogat kostnadsförslag, allt för en beräknad utgift av 377.027 kronor 65 öre, ävensom att inventarier till nybyggnaden skulle anskaffas för en beräknad utgift av 58.687 kronor 5 öre i huvudsaklig överensstämmelse med uppgjort särskilt kostnadsförslag.»

Omförmälda mellan medicinalstyrelsen och Göteborgs stad under viss förutsättning träffade skriftliga avtal är såsom bilaga fogat till detta protokoll.

Angående nämnda avtal anför styrelsen:

»Enligt detta avtal skulle statens kostnader i första hand komma att utgöra 15,000 kronor ävensom det belopp, som utgör skillnaden mellan nu till frielever utgående belopp, 1,080 kronor (9 elever å 20 kronor i månaden under sex månader), och det belopp, som erfordras för frielevernas kostersättning efter 60 kronor i månaden. I skrivelsen den 29 augusti 1919 beräknade medicinalstyrelsen 12 frielever och ett bidrag till var och en av dem å 400 kronor. Dessa 400 kronor skulle emellertid nu endast räcka till något mer än sex månaders kostpenningar. Avser man att vinna åtminstone halva utbildningstiden fri för eleverna, bör ersättningen vid $1\frac{1}{2}$ års kurs avse 9 månader, alltså minst 540 kronor per elev eller 6,480 kronor för 12 elever. Som på varje år faller $\frac{4}{3}$ kurs, skulle årsbehovet uppgå till 8,640 kronor. Ökas kursen till tvåårig blir det erforderliga beloppet 720 kronor för varje frielev eller för varje år 8,640 kronor. Vad det förstnämnda anslaget (å 15,000 kronor) beträffar, synes detsamma fullt motiverat av det internat för eleverna, som blir en omedelbar följd av nybyggnaden. Läroanstalten i Stockholm åtnjuter även anslag för motsvarande ändamål. Detta anslag utgör visserligen endast 5,000 kronor, men beviljades av 1905 års riksdag (se Kungl. brev den 9 juni 1905 angående förbättrade anordningar för barnmorskeundervisningen i Stockholm) med hänsyn till då erforderlig nybyggnadskostnad å 100,000 kronor. Det för Göteborg nu föreslagna beloppet, 15,000 kronor, bör ses i förhållande till nu ifrågasatta byggnads- och inredningskostnad å över 400,000 kronor och kan då icke anses för högt.

Vid beviljande av förenämnda anslag till frielever och lokaler blir det nuvarande anslaget i staten å 2,600 kronor till frilarlingars underhåll med mera till större delen obehövt. Av detta anslag hava utom 1,080 kronor för frielever utgått 600 kronor till hyra av lärosal (se föregående kontrakt år 1900 med Göteborgs stad) och 255 kronor till uppvärmning och belysning samt 665 kronor till expenser (enligt 1919 års räkenskaper). I stället för sistnämnda belopp bör lämpligen i staten upptagas ett särskilt anslag till expenser, underhåll av inventarier m. m. å förslagsvis 1,000 kronor. Enligt förberörda avtal (§ 5) skola nämligen de för lärosalen erforderliga möbler ävensom all den utrustning och alla de materiel, som äro avsedda för elevernas undervisning, anskaffas genom medicinalstyrelsens försorg och underhållas av hälsovårdsnämnden i Göteborg mot gottgörelse av styrelsen. Underhållskostnaden synes böra tagas ur nyssnämnda expensanslag, men antagligen komma medel att bliva erforderliga till komplettering av undervisningssalens möblering och utrustning m. m. Ett anslag för en gång å 2,000 kronor synes styrelsen erforderligt.

Under förutsättning att åt var och en av tolv frielever anslås 540 kronor, komma alltså tre nya ordinarie anslag, ett å 15,000 kronor, ett å 8,640 kronor (reservationsanslag) och ett å 1,000 kronor, samt ett extra anslag å 2,000 kronor att bliva erforderliga för barnmorskeläroanstalten i Göteborg i stället för nuvarande anslag å 2,600 kronor i gällande stat. Även bör anslaget till frielever i Stockholm höjas till samma belopp som det i Göteborg.

Under åberopande av vad ovan anförts får medicinalstyrelsen hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes, i samband med frågan om ändrad undervisningsstadga för barnmorskeläroanstalterna i riket. föreslå instundande riksdag att *dels*, med borttagande ur staten för barnmorskeläroanstalten i Göteborg av nuvarande anslag å 2,600 kronor till frilärningars underhåll m. m., där upptaga 1) ett anslag å 15,000 kronor till lokaler, 2) ett anslag å 8,640 kronor till frielever samt 3) ett anslag å 1,000 kronor till expenser m. m. *dels* på extra stat för år 1921 anvisa ett anslag å 2,000 kronor till fullständigande av lärosalens möblering och utrustning m. m., *dels ock* i staten för barnmorskeläroanstalten i Stockholm upptaga ett anslag å 8,640 kronor till frielever i stället för nuvarande anslag å 2,532 kronor till understöd åt 12 barnmorskeelever.

Skulle frågan om ändrad undervisningsstadga ej komma att föreläggas 1921 års riksdag, komma vissa av förenämnda belopp dock att erfordras på grund av förenämnda avtal. Styrelsen får därför eventuellt anhålla, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen att med förenämnd ändring av staten för barnmorskeläroanstalten i Göteborg där upptaga *dels* ett anslag å 15,000 kronor till lokaler, *dels* ett anslag å 3,240 kronor till frielever, *dels ock* ett anslag å 1,000 kronor till expenser, ävensom å extra stat för år 1922 anvisa ett anslag å 2,000 kronor till fullständigande av lärosalens möblering och utrustning.»

Enligt vad medicinalstyrelsen sedermera på begäran meddelat, skulle genomförande av tvåårig utbildningstid icke föranleda annan ändring i de av styrelsen föreslagna staterna, än att anslagen till lärarna i späda barns vård (800 kronor till vardera anstalten) och premier (400 kronor till vardera anstalten) skulle kunna minskas till 600 respektive 300 kronor.

Departements-
chefen.

Enligt medicinalstyrelsens förslag skall vid vardera läroanstalten undervisning meddelas av en överlärare, en lärare (motsvarande den nuvarande »biträdande läraren»), en lärare i barnavård, en överbarnmorska (motsvarande den nuvarande »instruktionsbarnmorskan») samt en assistent (barnmorska). Den nuvarande organisationen omfattar varken lärare i barnavård eller assistent. Enligt styrelsens förslag skola dessa två befattningshavare icke vara fast anställda utan tillsättas på förordnande och avlönas medelst arvoden. Däremot föreslår styrelsen, att den nuvarande instruktionsbarnmorskan skall bliva ordinarie befattningshavare med rätt till pension. Beträffande överläraren och läraren föreslås inga andra ändringar i fråga om löneförmånerna och vad därmed har samband, än att överläraren och läraren skola erhålla förlängd semester och den sistnämnde, i olikhet mot vad för närvarande är fallet, jämväl ålderstillägg.

Innan jag ingår på dessa organisations- och avlöningsfrågor, torde jag böra erinra därom, att Kungl. Maj:t den 3 december 1920 uppdragit åt en kommitté att verkställa utredning och avgiva förslag rörande ny definitiv lönereglering för befattningshavare vid rikets universitet och

vissa högre läroanstalter. Enligt vad chefen för ecklesiastikdepartementet vid kommitténs tillsättande anfört till statsrådsprotokollet för nämnda dag torde det ifrågavarande utredningsarbetet böra omfatta jämväl undervisningsanstalterna för barnmorskor. Utredningen borde inskränkas till rent lönetekniska frågor och sålunda bortse från organisatoriska spörsmål. Förslag i ämnet hade ansetts böra framläggas för 1922 års riksdag.

Då det sålunda lär vara att förvänta, att definitiv lönereglering för barnmorskeläroanstalterna kommer att genomföras vid 1922 års riksdag att träda i tillämpning med 1923 års ingång, torde det knappast vara lämpligt att nu framlägga förslag i sådana frågor, som komma att bli föremål för omförmälda kommittés arbete. Frågorna om semester för överläraren och läraren (biträdande läraren), om ålderstillägg åt den sistnämnde samt om överbarnmorskans (instruktionsbarnmorskans) löneförmåner m. m. torde sålunda för närvarande böra lämnas å sido.

Av vikt är emellertid, att det i princip fastslås, att nämnda barnmorska bör i enlighet med vad medicinalstyrelsen föreslagit, erhålla ordinarie anställning med rätt till pension. Därest riksdagen icke framställer erinran mot vad jag sålunda anfört, torde vid den definitiva löneregleringen befattningen böra upptagas såsom ordinarie och avlöningsförmånerna bestämmas i enlighet härmed. Vidare torde redan innan den definitiva löneregleringens genomförande kunna upptagas de av medicinalstyrelsen föreslagna benämningarna »läroanstalt för barnmorskor» (i stället för »undervisningsanstalt för barnmorskor»), »lärare» (i stället för »biträdande lärare») samt »överbarnmorska» (i stället för »instruktionsbarnmorska»).

De organisatoriska förslagen om anställande vid vardera läroanstalten av en lärare i barnavård och en assistent (barnmorska) synas mig ock redan nu böra genomföras. Den undervisning i spädbarnsvård, vars införande jag förut tillstyrkt, bör nämligen otvivelaktigt meddelas av någon barnläkare såsom särskild lärare, och att för lättande av överbarnmorskans arbetsbörda erfordras en assistent, torde vara till fullo ådagalagt. Sedermera skall givetvis vid den definitiva löneregleringen tagas under övervägande, huruvida de arvodesbelopp, som nu bestämmas för ifrågavarande befattningshavare, böra underkastas revision.

Det av styrelsen föreslagna arvodet åt lärarna i barnavård synes mig skäligt; och torde alltså, under förutsättning att lärotiden, såsom jag i det föregående förordat, bestämmas till 2 år, för dessa lärare böra beräknas ett årligt belopp av 600 kronor för vardera anstalten.

Vad angår det arvodesbelopp, 1,800 kronor, som styrelsen föreslagit för assistenterna, synes mig visserligen mot detsamma i och för

sig någon erinran icke kunna med fog göras. Då emellertid, såsom av det föregående framgår, någon höjning av de till instruktionsbarnmorskorna utgående avlöningsförmånerna icke kunnat för närvarande av mig förordas, anser jag arvodet till assistenterna böra bestämmas så, att det något understiger det sammanlagda belopp, som instruktionsbarnmorskorna äga uppbära från staten och vederbörande städer. I enlighet härmed anser jag arvodet till assistenterna böra utgå med 1,500 kronor årligen.

I staterna för vardera anstalten finnes för närvarande uppförd en post å 512 kr. 50 öre till vikariatsersättningar under semester för överläraren, biträdande läraren och instruktionsbarnmorskan. Enligt vad styrelsen framhåller, är det avsett, att härav skall utgå ersättning till överlärarens vikarie med 312 kronor 50 öre, till biträdande lärarens vikarie med 125 kronor och till instruktionsbarnmorskans vikarie med 75 kronor. I det ifrågavarande, till vardera anstalten utgående anslagsbeloppet torde, med hänsyn till den ståndpunkt jag intagit till frågan om förlängning av överlärarnas och lärarnas semester samt instruktionsbarnmorskans löneförmåner m. m., allenast den ändringen böra göras, att vardera beloppet höjes med 75 kronor för att bereda ersättning åt assistenters vikarie.

Till premier för barnmorskeelever finnes för närvarande i staten för anstalten i Stockholm upptaget ett belopp om 75 kronor. Dessa premier hava utgått i form av instrument. I likhet med medicinalstyrelsen finner jag detta anslag vara alltför lågt, liksom jag även delar styrelsens uppfattning, att jämväl vid anstalten i Göteborg medel för premiers utdelande böra finnas till förfogande. Med ett beräknat premiebelopp av 300 kronor för varje kurs skulle, under förutsättning att lärotiden bestämmas till två år, ett belopp av 600 kronor böra för ifrågavarande ändamål i staterna uppföras med 300 kronor för vardera anstalten.

Beträffande de för närvarande i staterna uppförda beloppen om 500 kronor för vardera anstalten till anskaffande och vidmakthållande av undervisningsmateriel hemställer styrelsen om deras fördubbling; för år 1921 äskas, utöver redan beviljade belopp, å tilläggsstat 500 kronor för vardera anstalten. Vad styrelsen sålunda föreslagit anser jag mig böra tillstyrka.

Av de i nuvarande stater till understöd åt barnmorskeelever resp. till frilärningars underhåll m. m. upptagna beloppen om 2,532 och 2,600 kronor hava i Stockholm understöd utdelats åt 12 elever med 211 kronor åt varje, och i Göteborg hava 9 frielever erhållit understöd under sex

månader med 20 kronor i månaden åt varje elev. Återstoden av det för anstalten i Göteborg beräknade anslaget eller 1,520 kronor har enligt särskilda kungl. brev använts till expenser. Till lokaler för anstalten i Stockholm finnes ett belopp anvisat om 5,000 kronor, under det att för anstalten i Göteborg motsvarande anslagsbelopp ej förefinnes.

Enligt medicinalstyrelsens förslag, sådant detsamma ter sig i styrelsens skrivelse i ämnet av den 31 augusti 1920, skulle i stället för de nuvarande anslagen å 2,532 kronor och 2,600 kronor till understöd åt barnmorskeelever resp. frilärlingars underhåll m. m. uppföras ett belopp för vardera anstalten om 8,640 kronor till understöd åt tolv frielever. För anstalten i Stockholm skulle liksom hittills anslås 5,000 kronor till lokaler m. m. för barnmorskeundervisning, för anstalten i Göteborg skulle för samma ändamål beviljas 15,000 kronor årligen. För sistnämnda anstalt skulle dessutom erfordras ett årligt anslag å 1,000 kronor till expenser m. m. samt ett anslag på tilläggsstat för år 1921 å 2,000 kronor till fullständigande av anstaltens lärosals möblering och utrustning m. m. Dessa för anstalten i Göteborg äskade belopp äro erforderliga med hänsyn till det med Göteborgs stad preliminärt avslutade, såsom bilaga vid statsrådsprotokollet fogade kontraktet rörande nybyggnad vid Göteborgs barnbördshus, genom vilken internat skall åstadkommas för eleverna. Hänvisande till nämnda kontrakts innehåll och den av styrelsen till stöd för dess ifrågavarande anslagsäskande lämnade motivering, får jag här uttala min anslutning till styrelsens förslag och därvid betona, att jag anser den viktiga frågan om anordnande av ett internat för eleverna vid anstalten i Göteborg härigenom hava erhållit en, särskilt med hänsyn till numera rådande prissförhållanden, för staten gynnsam lösning.

Med upptagande av de utav mig förordade anslagsposter skulle staterna för barnmorskeläroanstalterna erhålla följande utseende:

		Kronor	öre	Kronor	öre
<i>Läroanstalten för barnmorskor i Stockholm:</i>					
	lön		tjänstgöringsp.		
1 överlärare	5,000	2,500		7,500	—
1 lärare	2,500	1,500		4,000	—
1 lärare i barnavård, arvode				600	—
1 överbarnmorska, arvode				1,000	—
1 assistent (barnmorska), arvode				1,500	—
vikariatsersättningar under semester för överläraren, läraren, överbarnmorskan och assistenten				587	50
premier för barnmorskeelever				300	—
understöd åt 12 frielever				8,640	—
för anskaffande och vidmakthållande av undervisningsmateriel				1,000	—
till lokaler m. m. för barnmorskeundervisning				5,000	—
				30,127	50

			Kronor	öre	Kronor	öre
<i>Läroanstalten för barnmorskor i Göteborg:</i>						
	lön	tjänst- göringsp.				
1 överlärare	5,000	2,500	7,500	—		
1 lärare	2,500	1,500	4,000	—		
1 lärare i barnavård, arvode			600	—		
1 överbarnmorska, arvode			1,000	—		
1 assistent (barnmorska), arvode			1,500	—		
vikariatsersättningar under semester för överläraren, läraren, överbarnmorskan och assistent			587	50		
premier för barnmorskelever			800	—		
understöd åt 12 frielever			8,640	—		
för anskaffande och vidmakthållande av undervisningsmateriel			1,000	—		
till lokaler m. m. för barnmorskeundervisning			15,000	—		
expenser m. m.			1,000	—	41,127	50

Anm. 1. Efter 5 år kan lönen för överlärare höjas med 600 kronor.

Anm. 2. Därest från vederbörande kommun ersättning utgår till överlärare eller lärare i hans egenskap av överläkare eller läkare vid kommunens barnbördshus, skall avlöningen av statsmedel minskas med ersättningen motsvarande belopp och i följd härav såsom pensionsunderlag tjäna lönen enligt ovanstående stat med det ålderstillägg, som därtill hörer, efter avdrag av det belopp, som enligt gällande bestämmelser må kunna utgå till befattningshavaren i pension från kommunen.

Enligt de nu gällande staterna utgöra statsanslagen till anstalten i Stockholm 21,119 kronor 50 öre och till anstalten i Göteborg 16,112 kronor 50 öre eller tillhopa 37,232 kronor. Ökningen skulle sålunda vid bifall till mitt förslag uppgå till 9,008 kronor för anstalten i Stockholm och till 25,015 kronor för anstalten i Göteborg eller tillhopa till 34,023 kronor. Då beträffande övriga i riksstaten under rubriken »Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen» uppförda, i det föregående närmare angivna anslag om 90 kronor och 1,358 kronor någon ändring icke nu ifrågasättes, skulle summan av de under nämnda rubrik upptagna anslagen komma att ökas från 38,680 kronor till 72,703 kronor.

Anslag till repetitionskurser för barnmorskor.

Från och med år 1899 hava av riksdagen på extra stat anvisade medel stått till förfogande för fortsatt utbildning av barnmorskor: »repetitionskurser för äldre barnmorskor» hette det först; »fortbildningskurser för barnmorskor» är numera sedan år 1915 benämningen å dessa kurser. Kurserna voro till en början förlagda uteslutande till barnmorskeundervisningsanstalterna i Stockholm och Göteborg (två kurser vid vardera anstalten). Under åren 1904—1917 har även en motsvarande kurs år-

ligen uppehållits i Lund. I enlighet med medicinalstyrelsens förslag, att fortbildningskursen i Lund blott skulle äga rum vartannat år, har denna kurs inställts för åren 1918 och 1920. Under år 1919 har den fortgått och under år 1921 är den avsedd att äga rum.

Synnerligen stora belopp hava ej varit anvisade för nämnda kurser. Sedan nya stater för barnmorskeundervisningsanstalterna år 1910 fastställts och överlärarna vid dessa från och med år 1911 blivit pliktiga att utan särskild ersättning såsom ett tjänsteåliggande bestrida ifrågasvarande undervisning, sattes det extra anslaget för åren 1911—1917 till 2,000 kronor. För år 1918 — då kursen i Lund blev inställd — utgick anslaget med 1,400 kronor. För år 1919, då kurser skulle uppehållas såväl i Stockholm och Göteborg som i Lund, beviljade 1918 års lagtima riksdag å extra stat 2,000 kronor. Härtill kom ett lika stort belopp å tilläggsstat, beviljat av 1919 års lagtima riksdag, som desslikes på extra stat för år 1920 anvisade ett anslag av 2,800 kronor för det årets kurser i Stockholm och Göteborg.

I 1920 års statsverksproposition (femte huvudtiteln s. 214) framhöll vederbörande departementschef, att kostnaderna för dessa kurser numera beräknades efter ändrade grunder. Det förhölle sig nämligen i själva verket så, att ur de till kurserna anslagna medlen med riksdagens goda minne utgått understöd åt deltagarinnorna i kurserna. Med hänsyn till behovet av ökning av dessa understöd — i någon mån även för skälig ökning av arvodet åt ledaren av kursen i Lund, när sådan uppehölls — hade anslagsförhöjningarna för åren 1919 och 1920 vidtagits.

Vidare framhölls, att enligt medicinalstyrelsens nu ifrågasvarande förslag till ändringar i barnmorskeundervisningen repetitionskurser för barnmorskor skulle bliva erforderliga i större utsträckning än hittills, vilket skulle medföra ökade kostnader, helst enligt styrelsens mening de till deltagarna i kurserna utgående understöden borde ytterligare ökas. Med hänsyn till att frågan om fastställande av ny stadga för barnmorskeundervisningen ej för det dåvarande vore mogen att företagas till avgörande, funne departementschefen sig icke böra understödja medicinalstyrelsens äskande om ökat anslag, utan inskränkte sig till att föreslå äskande av anslag på extra stat för år 1921 till det belopp, som enligt gällande grunder borde för det året utgå, eller 4,000 kronor. För en höjning av understödsbeloppen syntes väl icke skäl alldeles saknas, men då en höjning av dessa belopp skett vid 1919 års lagtima riksdag, vore det ej skäl att utan sammanhang med den föreslagna nya anordningen av barnmorskeundervisningen beräkna en förhöjning av understöden.

I enlighet med vad sålunda uttalats föreslog Kungl. Maj:t riksdag-

gen att till anordnande i Stockholm, Göteborg och Lund av fortbildningskurser för barnmorskor på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 4,000 kronor. Detta förslag bifölls av riksdagen.

Medicinalstyrelsen.

I det föregående har omnämnts den beräkning, medicinalstyrelsen verkställt angående det sannolika antalet barnmorskor, som efter införande av obligatoriska repetitionskurser bör årligen erhålla tillfälle att genomgå dylika kurser. Styrelsen har därvid kommit till det resultat, att åt 125—200 barnmorskor bör varje år beredas möjlighet att genomgå kurserna.

Styrelsen framhåller vidare, att för närvarande, då deltagandet i kurserna är fullt frivilligt och uppmuntras genom anslag från landstingen, antalet deltagare i de fyra (vartannat år fem) årliga kurserna uppgått till 70 resp. 85. Efter en erinran, att statsbidraget under de senaste åren utgjort, de år, då förutom kurserna vid statsanstalterna även en kurs varit anordnad vid barnbördshuset i Lund, 4,000 kronor, och de år, då ingen kurs i Lund förekommit, 2,800 kronor, fortsätter styrelsen:

»För kursen i Lund har således beräknats 1,200 kronor. Härav skulle 600 kronor utgöra arvode åt professor E. Essen-Möller såsom föreståndare för kursen, omkring 50 kronor utgå i ersättning till biträde vid undervisningen och återstoden utgå i hyresersättning m. m. till deltagarna i kursen (omkring 35 kronor till var och en av 15 deltagare).

Undervisningen i kurserna har däremot i Stockholm och Göteborg pläгат meddelas kostnadsfritt av lärarna, enär densamma ansetts ingå i dessa lärares tjänsteåligganden. Utgifterna för biträde hava utgjort i Stockholm 200 kronor och i Göteborg 90 kronor, allt för år, eller förhöjt i runt tal tillhoppa 350 kronor. Till hyresersättning m. m. till 70 deltagare (46 i Stockholm och 24 i Göteborg) efter 35 kronor hava beräknats 2,450 kronor.

Med det ökade antalet deltagare (125—200 årligen) skulle de 4 årliga kurserna vid läroanstalterna, även om antalet deltagare beräknas till 80—90, icke bliva tillräckliga. Styrelsen har då, som ovan sagts, tänkt sig, att kurser skulle anordnas jämväl vid barnbördshusen i Lund, Malmö och Norrköping. Vid Lunds barnbördshus med 22 sängar och vid Malmö barnbördshus med 31 sängar synas 20 repeterande barnmorskor väl kunna mottagas å vartdera stället, vid Norrköpings barnbördshus, som blott har 18 sängar, torde antalet repeterande böra minskas till 15. Man skulle följaktligen genom anordnande av en och, om så erfordras, två kurser vid vartdera av förenämnda tre barnbördshus kunna anordna repetitionskurser för 55 resp. 110 barnmorskor. Huru många kurser som varje år skulle anordnas, måste fördenskull överlämnas åt medicinalstyrelsen att bestämma, sedan anmälningar ingått från barnmorskestyrelser och anmälningspliktiga barnmorskor om deltagande i repetitionskurs.

Till styrelsens förfogande måste emellertid stå tillräckliga medel för anordnande av erforderligt antal kurser. Vid läroanstalterna skulle kostnaderna för undervisningen i förlossningskonst icke behöva tagas i beräkning. Överbarn-

morskan, som enligt styrelsens förslag skulle få ökade löneförmaner, skulle även få skyldighet att kostnadsfritt biträda vid anstaltens repetitionskurser. Endast ett mindre årligt belopp till extra biträden vid kurserna, förslagsvis 100 kronor vid vardera anstalten, synes böra upptagas. Däremot bör den lärare, som vid anstalten undervisar i späda barns vård, erhålla ett arvode å 150 kronor för vardera kursen.

Vid övriga barnbördshus bör kursföreståndaren erhålla ett skäligt arvode. förslagsvis, om en kurs anordnas, detsamma som numera utgår till professor Essen-Möller eller 600 kronor, men, om två kurser anordnas, 1,000 kronor. Den lärare, som leder undervisningen i späda barns vård, bör erhålla samma arvode som motsvarande lärare vid anstalt eller 150 kronor för varje kurs. Arvodet till översköterskor, som deltaga i undervisningen av barnmorskorna, bör lämpligen utgå med 50—75 kronor för varje kurs. Till extra biträden bör beräknas omkring 25 kronor för kurs. Kostnaderna för två kurser årligen vid barnbördshus skulle således stiga till 1,500 kronor; för en kurs bleve kostnaden 850 kronor. Styrelsen har infordrat yttranden från nämnda barnbördshus och hava de förklarat sig vilja anordna sådana kurser. Kostnaden för resan till och från kurserna samt uppehållet vid kurserna skola, i den mån bidrag ej erhållas, barnmorskorna själva vidkännas. Styrelsen förutsätter emellertid, att landsting och barnmorskedistrikt såsom hittills understödja barnmorskorna med bidrag exempelvis å 100—150 kronor, alltefter resans längd. De höga priserna å bostäder och livsförnödenheter, som nu äro och väl en lång tid framåt bliva rådande, göra det vidare synnerligen behjärtansvärt, att de repeterande barnmorskorna ej undandragas det statsbidrag till hyra m. m., som de nyligen tillerkänts. Styrelsen vill sålunda tillstyrka, att det bidrag å 35 kronor, som senast utanordnats, ej blott bibehålles utan om möjligt förhöjes till 50 kronor med hänsyn jämväl till skyldigheten att deltaga i kurserna och avståendet från inkomster av praktik under det kurserna pågå. Med beräkning av maximum, 200 repeterande barnmorskor årligen skulle ett anslag å 10,000 kronor bliva erforderligt. Med hänsyn till barnmorskornas växlande antal vid deltagandet i repetitionskurserna bör hela anslaget för ändamålet erhålla förslagsanslags natur.

Sagda förslagsanslag skulle, med beaktande av vad ovan föreslagits, böra upptagas till 15,300 kronor eller i runt tal 15,500 kronor, att utgå enligt ovan angivna grunder.»

På grund av det anförda hemställde styrelsen bl. a., att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å extra stat för år 1921 bevilja ett förslagsanslag å 15,500 kronor för ifrågavarande ändamål.

I en senare skrivelse av den 17 augusti 1920 har styrelsen framhållit, att, därest de med den nya undervisningsstadgan sammanhängande anslagsfrågorna icke komme att föreläggas 1921 års riksdag, anslaget till fortbildningskurser för år 1922 borde beräknas lika med motsvarande anslag för år 1920 och alltså utgå med 2,800 kronor i och för kurser i Stockholm och Göteborg.

Till belysning av barnmorskornas utgifter för deltagande i repetitionskurserna må här ur den av professorn Alin utgivna tidskriften

Barnmorskornas kostnader för deltagande i repetitionskurser

»Jordemodern» meddelas några uppgifter angående kostnaderna för deltagande i repetitionskursen i Stockholm i februari 1920.

Uppgifter föreligga beträffande 27 deltagare, de flesta från mellersta Sverige och Norrland. Kostnaden för resorna var i medeltal 80 kronor, lägst 15 kronor, högst 300 kronor (en deltagare från Västerbottens län). Medelkostnaden för rum och mat var 163 kronor, för avhjälpande av brister i utrustning (instrument, antiseptiska medel, ny lärobok m. m.) 27 kronor, för kvinnligt biträde i hemmet under barnmorskans bortovaro 40 kronor. Sammanlagda medelkostnaden utgjorde alltså 310 kronor, däri dock icke ingår den kostnad för avlöning åt vikarie, som i 9 fall utgått med 27—75 kronor.

Emot dessa utgifter stå på inkomstsidan bidrag från vederbörande landsting med i medeltal 130 kronor, lägst 75 kronor, högst 300 kronor (en deltagare från Västerbottens län) samt statsbidraget 25 kronor (numera 35 kronor).

De i denna kurs deltagande barnmorskorna hava sålunda härför själva fått vidkännas den icke obetydliga utgiften av i medeltal 155 kronor eller halva kostnadsbeloppet, oberäknat den i vissa fall utgående utgiften för vikarie.

*Departement-
schefen.*

Enligt 1919 års barnmorskereglemente har barnmorska skyldighet att vart tionde år genomgå repetitionskurs »i den mån plats kan beredas henne vid sådan kurs». Den ifrågavarande skyldigheten är sålunda beroende av, i vad mån medel beviljas för kursers anordnande.

I det föregående har jag uttalat min anslutning till tanken om obligatoriska repetitionskurser, återkommande för varje barnmorska vart tionde år. Medicinalstyrelsen har beräknat, att 125—200 barnmorskor skulle komma att årligen genomgå dessa kurser. Detta skulle ske dels vid de båda statsanstalterna i Stockholm och Göteborg, där årligen två kurser skulle komma att anordnas med tillhoppa 80—90 barnmorskor för varje år, dels ock vid barnbördshusen i Lund, Malmö och Norrköping, där 1 å 2 kurser skulle årligen hållas med tillhoppa högst 55 barnmorskor, om 1 kurs hölles vid varje barnbördshus, och tillhoppa högst 110 barnmorskor, om 2 kurser komme till stånd vid varje barnbördshus. Hur många kurser, som borde äga rum vid barnbördshusen, kunde icke på förhand avgöras, utan borde detta få bestämmas av medicinalstyrelsen för varje år, sedan anmälningar om deltagande ingått. Därest kurser skulle anordnas för högsta beräknade antalet barnmorskor (200), skulle kostnaderna för själva kursernas hållande uppgå till 5,300 kronor. Utginge man däremot från det antal barnmorskor, som kunde rymmas på,

förutom 4 kurser å statsanstalterna, allenast 3 kurser å omförmälda barnbördshus (tillhopa högst 145 barnmorskor), skulle kostnaderna uppgå till allenast 3,350 kronor. Härtill komme emellertid de belopp, som borde utgå till barnmorskorna såsom bidrag till deras kostnader för deltagande i kurserna. Dessa belopp, som för närvarande utgjorde 35 kronor för varje barnmorska, borde enligt styrelsens åsikt förhöjas till 50 kronor med hänsyn särskilt till den hädanefter föreliggande skyldigheten att deltaga i kurserna och avståendet från inkomsterna av praktik under den tid kurserna påginge. För 200 barnmorskor skulle sålunda åtgå 10,000 kronor, för 145 barnmorskor 7,250 kronor. Inalles skulle sålunda kurserna betinga, därest 200 barnmorskor deltog i desamma, 15,300 kronor, och därest endast 145 barnmorskor genomginge kurserna, 10,600 kronor. Styrelsen förutsatte dock, att landsting och barnmorskedistrikt komme att, liksom hittills, understödja barnmorskorna med bidrag exempelvis å 100—150 kronor, alltefter resans längd.

Det synes mig riktigt att, såsom styrelsen föreslagit, i styrelsens hand lägges att efter sig företeende omständigheter inom vissa gränser avgöra hur många kurser, som för varje år kunna behöva anordnas. Vid statsanstalterna böra dock alltid tillhopa 4 kurser anordnas, vid barnbördshusen däremot 3—6 efter styrelsens beprövande. Därest det av någon anledning icke skulle låta sig göra att anordna repetitionskurser vid barnbördshusen i Lund, Malmö och Norrköping, torde sådana kurser böra få anordnas vid andra lämpliga barnbördshus.

Vad beträffar understöden till barnmorskorna för deltagande i kurserna, lärer dessa understöds höjande till 50 kronor, med hänsyn till kursernas hädanefter obligatoriska karaktär, rådande dyrtid och övriga av styrelsen åberopade förhållanden, få anses vara väl motiverat. Jag förutsätter därvid, att vederbörande landsting och andra, hos vilka barnmorskorna äro anställda, lämna dem bidrag till deras kostnader för deltagande i kurserna, på sätt hittills varit fallet.

Även vad styrelsen i övrigt föreslagit anser jag mig kunna i huvudsak biträda. Allenast den jämkningen lärer böra vidtagas i vad styrelsen hemställt, att överbarnmorskorna vid anstalterna i Stockholm och Göteborg erhålla ett särskilt arvode om 100 kronor vardera för sitt biträde vid repetitionskurserna. Detta synes motiverat därav, att förslag om löneförhöjning åt dessa befattningshavare, såsom av det föregående framgår, icke kunnat för närvarande av mig tillstyrkas och att en sådan löneförhöjning utgjort förutsättning för styrelsens förslag, att särskild ersättning för deras biträde vid kurserna icke borde ifrågakomma.

Det ifrågavarande anslaget, som alltså i sin helhet skulle uppgå till 15,500 kronor, torde böra erhålla naturen av förslagsanslag, högst.

*Departement-
schefens hem-
ställan.*

Med åberopande av vad jag anfört, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att

dels höja det under rubriken »Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen» upptagna ordinarie anslag med 34,023 kronor, varigenom samma anslag, nu 38,680 kronor, kommer att uppgå till 72,703 kronor;

dels å tilläggsstat för år 1921 bevilja ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor, därav 500 kronor till vardera barnmorskeläroanstalten för anskaffande och vidmakthållande av undervisningsmateriel samt 2,000 kronor till fullständigande av den till barnmorskeläroanstalten i Göteborg hörande lärosalens möblering och utrustning m. m.;

dels ock till anordnande av repetitionskurser för barnmorskor å extra stat för år 1922 bevilja ett förslagsanslag, högst, 15,500 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlåtats till riksdagen.

Ur protokollet:

Carl Stålhammar.

Bilaga.

Emellan kungl. medicinalstyrelsen, å ena sidan, och drätselkammaren för Göteborgs stad, å andra sidan, avslutas ett så lydande

A V T A L.

§ 1.

Under förutsättning att i samband med det nuvarande barnbördshuset i Göteborg nybyggnad för eleverna vid den där inrymda barnmorskeanstalten uppföres i huvudsaklig överensstämmelse med bilagda av arkitekten Ernst Krüger under år 1919 upprättade ritningar och kostnadsförslag, samt denna nybyggnad förses med erforderliga ledningar för avlopp, vatten, belysning och värme samt elektriska ringledningsanordningar, upplåter staden till kungl. medicinalstyrelsen för elevernas räkning från och med den dag, då nybyggnaden för avsett ändamål tages i besittning, *dels* i nybyggnaden lärosal, bostadsrum, matsal och serveringsrum och *dels* i huvudbyggnaden ett emottagningsrum och undersökningsrum.

§ 2.

Med i § 5 omförmält undantag skola för dessa lokaler på stadens bekostnad anskaffas inventarier i huvudsaklig överensstämmelse med ett av M. E. Mårtensson och Hilda Nilsson den 8 januari 1920 upprättat och å 58,687 kronor 5 öre slutande kostnadsförslag.

§ 3.

Underhåll av nyssnämnda lokaler och inventarier samt lokalernas rengöring, uppvärmning och belysning ombesörjes och bekostas av staden.

§ 4.

Såsom vederlag för de uppoffringar, staden enligt detta avtal ikläder sig, erlägger medicinalstyrelsen, sedan den i § 1 avsedda byggnad av styrelsen godkänts och för sitt ändamål tagits i bruk, till hälsovårdsnämnden i Göteborg en årlig avgift av 15,000 kronor, som, så länge barnmorskeundervisningen vid an-

stalten fortfar, dock under minst tio år, erlägges halvårsvis i efterskott med 7,500 kronor den sista helgfria dagen av mars och september månader årligen.

§ 5.

De för lärosalen erforderliga möbler ävensom all den utrustning och alla de material, som äro avsedda för elevernas undervisning, anskaffas genom medicinalstyrelsens försorg och underhållas av hälsovårdsnämnden i Göteborg mot gottgörelse av styrelsen enligt av barnmorskeläraren attesterade räkningar, som vid varje års slut till styrelsen insändas.

§ 6.

Den av Kungl. Maj:t förordnade och av staten avlönade barnmorskeläraren skall med biträde av den, likaledes av staten avlönade andre läraren vara barnbördshusets läkare och för sjukvården inom detsamma ansvara; åliggande det honom att vid barnaföderskors intagande till vård å anstalten ställa sig till efterrättelse det för barnbördshuset gällande reglemente och de föreskrifter, som i överensstämmelse därmed av hälsovårdsnämnden i Göteborg meddelas.

§ 7.

Den till biträde vid undervisningen och sjukvården erforderliga föreståndarinnan antages, på sätt hittills skett, av medicinalstyrelsen på barnmorskelärarens förslag, som av hälsovårdsnämnden jämte eget yttrande till styrelsen insändes. Föreståndarinnan avlönas av staten, men erhåller hyresfritt 2 lämpligt belägna rum i barnbördshuset med rätt att begagna anstaltens kök, varjämte hon av barnbördshuset kostnadsfritt åtnjuter värme, belysning och lämplig kost. Hon lyder uti all tjänstgöring under barnmorskeläraren, dock med skyldighet att i allt vad till uppbörd, ordning m. m. hörer efterkomma hälsovårdsnämndens föreskrifter. Utom barnbördshuset må hon, vid äventyr av tjänstens förlust, icke biträda vid förlossning eller sjukvård.

§ 8.

Samtliga vid undervisningsanstalten antagna elever skola, enligt lärarens bestämmande, äga tillträde till barnbördshuset och därå, utan avlöning av staten, tjänstgöra såsom sjuksköterskor med skyldighet att ställa sig till noggrann efterrättelse den ordningsstadga, som, på lärarens förslag, fastställas av hälsovårdsnämnden i Göteborg.

§ 9.

Frieleverna skola vid barnbördshuset åtnjuta kosthåll efter av hälsovårdsnämnden i Göteborg på lärarens förslag fastställd och av medicinalstyrelsen godkänd stat emot gottgörelse från styrelsen för kostnaderna enligt av barnmorskeläraren attesterade räkningar, som vid varje års slut till styrelsen insändas, dock med iakttagande därav, att denna gottgörelse ej må överstiga 60 kronor i månaden

för varje frielev. Envar av de elever i övrigt, som önska åtnjuta undervisning vid barnmorskeanstalten i Göteborg, är skyldig att före undervisningens början hos stadens hälsovårdsnämnd deponera det belopp, som av nämnden efter samråd med styrelsen prövas nödigt till gäldande av kostnaderna för utspisningen, jämte godkänd borgen för härutöver möjligen uppkommande kostnader.

Samtliga elever äro pliktiga att bo inom barnbördshusets område.

§ 10.

Utan hinder av § 9 i gällande emellan kungl. medicinalstyrelsen och stadsfullmäktige i Göteborg år 1900 upprättade kontrakt upphör detsamma att gälla med den dag, då nybyggnaden för barnmorskeelever jämlikt § 1 här ovan får för avsett ändamål tagas i besittning; och skall om möjligt senast en månad före sådant besittningstagande underrättelse om dagen av hälsovårdsnämnden lämnas styrelsen.

§ 11.

Detta avtal är giltigt endast under förutsättning, att det blivit godkänt av stadsfullmäktige i Göteborg före utgången av innevarande år samt av Kungl. Maj:t senast den 30 juni 1921.

Göteborg den 11 maj 1920.

För drätselkammaren.

Dess första avdelning:

HENRIK ALMSTRAND.

SIGURD HANSSON.

BIRGER JANSSON.

AXEL A. DAHLSTRÖM.

A. Cavalli.

Stockholm, kungl. medicinalstyrelsen den 28 maj 1920.

B. BUHRE.

CH. LUNDBERG.

Einar Hedberg.

Stockholm 1921. **Kungl. Boktryckeriet. P. A. Norstedt & Söner.**
204138